UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Infortiati Partem

Bartolus

Lvgdvni, 1567

Auro & argento legato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96147

Visual Library

TITVLVS II.

De auro, & argento legato.

LEX I.

Legato generis derogatur per legatum generis ſubalterni, vel ſpeciei.
Genus reſtringitur, vt non contineat ſpeciem, de qua ſunt alia indiuidua.

Si alij veſtimenta. Legato† generis deroga- tur per legatum generis ſubalterni, vel ſpeciei, & genus reſtringitur, vt non contineat ſpeciem, de qua ſunt aliqua indiuidua nominata, hoc dicit. Concordat cum fi. huius legis, l. heres meus. §. j. ſ. de leg. iij. & per Dy. in c. generi. de reg. iur. lib. vj. & per gl. in l. queſitum. §. pen. ſ. de fun. inſtru. & ibi dicemus.
Pecunia quando fit de argento, debet fieri vt ſit eiuſdem eſtimationis in forma, cuius eſt in materia.
Expenſa cudendi debet fieri de publico.
Debens centum florenos non poteſt ſoluere in ſextinis de iure, ſed de conſuetudine ſic, que eſt ſeruanda.

§. Cui certum pondus Qui debet pondus argenti in genere, liberatur dando eſtimationem: ſecus ſi debeatur certa ſpecies. h. d. Concor. j. e. l. cũ certũ & l. cum aurũ. ¶ Op. de l. Paul⁹. j. de ſol. Due ſol. ſunt in gl. Una. ꝙ eſt ſpeciale fauore vltime voluntatis, alia ſol. eſt vera. ꝙ hoc eſt verũ, ſi ſoluitur pecunia ere nõ cõtaminata: q: ſi debes mihi certũ põdus argẽti ad ligã Peruſinã, ſi vis ſoluere pecuniam argenteã eiuſdẽ lige. certe admitteris: ſed ſi vis ſoluere pecuniam ere contaminatam, vt ſextinos tunc non admitteris: & hoc placet, per text. in l. j. C. de fab. lib. xj. & de cano. fru. vr. Ro. l. fi. e. lib. Itẽ placet iſta ſol. per rationẽ, † vos ſcitis ꝙ qñ fit pecunia de argento, dz fieri vt ſit eiuſdẽ eſtimationis in forma, cuius eſt in materia: vnde expenſa cudendi dz fieri de publico, vt dicit̃ in l. j. ſ. de cõtrahen. emp. Licet Inn. dicat cõtrariũ, & nõ bene, in c. quãto. extra de iureiu. Cũ ergo ſit eiuſdẽ eſtimatiõis in forma, cuius eſt in materia. nihil tibi nocet: ergo admittit̃ ſolutio, vt hic, ibi. eadẽ, &c. Et per hoc dico, † ꝙ ille qui debet centũ florenos. nõ poteſt ſoluere pecuniã ere cõtaminatã, & ſextinos, & ille qui debet centũ libras ad pecuniã minutã, nõ poteſt ſoluere in auro, vt groſſos, & hoc eſt de iure: ſed de conſuetudine pro pecunia minuta ſoluitur aurum. & argentum. & econuerſo, que conſuetudo in hoc eſt ſeruanda, l. Imperatores. ſ. de contrahẽ. emp. gl. in l. ſi quis argentũ. C. de don. dixi in d. l. Paulus. j. de ſol. ¶ Ulti-
a mo gl. [a] hic tãgit quãdo aliud pro alio ſolui poteſt Dic vt in l. ij. §. j. ſ. ſi cer. peta.) Dicam in l. non amplius. in §. fi. ſ. de leg. j.)

ADDITIO.

a AND. BARB. ¶ Ultimo gl. Et gl. eſt ſing. in d. l. ſi. quis argentum, & vide Bart. in l. Paulus, de ſolu. & quod not. in l. ꝙ te. ſ. ſi cert. peta. & Bal. in l. iij. C. de ſac. ſan. eccle.

LEX II.

1 Verba futuri temporis reſtringuntur ad tempus mortis, & vltra non extenduntur.
2 Oratio reſpectiua. deficit deficiente perſona, vel qualitate, cuius reſpectu profertur.
3 Statutum puniens intrantem palatium capitanei, an puniat intrantem tempore, quo ibi non erat capitaneus.

1 **Qui tibi** Verba† futuri tẽporis reſtringũtur ad tempus mortis, vt vltra non extendan-
2 tur: † & oratio reſpectiua deficit, deficiente perſona, vel qualitate eius, cuius reſpectu profertur. h. d. vſq; ad leg. Seia.
a ¶ Op. [a] ad fi. quod iſtud verbum ſignificatiuum qualitatis non attenditur, l. Mela. in prin. ſ. tit. j. vbi poſtquã ſubeſt ſubſtantia, nõ videtur requiri quod ſit vxor. Sol. Ibi verbũ, fuero, fuit adiectum per modũ demõſtrationis, cuius defect⁹ nõ vitiat legatũ, hic vero p modũ cuiuſdã cõditionis. Dixit enim, que vxoris eius cauſa parata erant, &c. Et ſic eſt relatiuum, quod facit cõditionẽ, l. Stichum. ſ. de leg. j. que cõditio dz impleri in forma, l. qui here. in prin. & l. Meuius j. de condi. & demõ. ¶ Item op. de l. ſi ancille. j. de condi. & demon. Sol. illa qualitas non poteſt ibi videri repetita in conditione, q: ancilla non poteſt nubere: vnde ſola ſubſtãtia videtur repetita, non qualitas. Facit illa † l. ad queſt. dicit ſtatutum. ꝙ ſi nobilis intrauerit palatiũ capitanei, ſoluat tantũ: pone quod ibi non eſt capitaneus, & nobilis intrauerit, an teneatur: Videtur quod non, quia vbi non eſt capitaneus non dicitur palatium capitanei, argu. huius legis: tamen non firmo pro vero, q: illa verba ponuntur in ſtatuto per modum demonſtrationis, hic vero per modum conditionis. ¶ (Item opp. de l. prox. j. de ſol. vt ibi dicam)

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Op. Plene per Bar. in l. ex facto. de vul. & pup.

LEX III.

1 Uxor, cui fuerunt relicta, que eius cauſa parata erant, vt habeat relictum, requiritur quod ſit vxor tempore mortis.
2 Teſtator ſi legat vxori, que eius cauſa parata ſunt, ſufficit quod ſit vxor tempore teſtamenti.

Uxori. Hanc legem ſumma cum precedenti. ¶ Op. ſ. l. proxi. vbi, eo ipſo, ꝙ diuertit, non videtur eius cauſa paratum. Gl. Dy. & omnes, dicunt quod lex precedens in-
1 telligitur ſecundum iſtam. Videte, † ſi teſtator legauit per verba futuri temporis, que eius cauſa parata erunt, tunc inſpicitur tẽpus mortis, vnde tẽpore mortis oportet quod ipſa ſit vxor. Unde ſi diuertit bona gratia, vel non, deficit conditio relicti, q: non
2 eſt eius cauſa paratum, vt dicitur in fi. legis. Sed in hac † lege teſtator legauit per verba preſentis temporis: vt, lego que eius cauſa parata ſunt, tunc ſi eſt vxor tempore teſtamenti, ſufficit: vnde ſi poſtea diuertit, diſtinguimus vtrum diuertat bona gratia, vel non: vt ſciamus, vtrum voluntas ſit mutata, vel non: & ita loquitur hic, & iſta eſt veritas.

LEX IIII.

3 Verba, eſſem, vel fuiſſem, quę ſunt optatiui, & ſubiunctiui modi. licet ſint temporis preteriti, tamẽ trahuntur ad futurum.

a **Cum quidam.** [a] Hic ponitur verbũ legaſſet, quod eſt temporis preteriti plusquam perfecti, & excedit tempus teſtamenti, vt j. eo.
1 l. ſi ita. ¶ Unde quero, † quomodo porrigitur ad tempus mortis? Reſpondeo. iſta verba que ſunt modi optatiui, & ſubiunctiui, vt eſſem, & fuiſſem. & ſimilia. licet ſint temporis preteriti: tamen trahuntur ad tempus futurum. Ita no. in l. qui Rome. §. Augerius. j. de verb. obl. probatur in l. ſi debitor. §. veriſimile. ſ. de contrahen. empt. & l. cum certus. ſ. de tri. vi. & oleo lega.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Cum quidam. Iſta lex poteſt aliter intelligi, vt dixi poſt Bar. in l. ſi ita, ſecundum Pet. j. eod.

LEX V.

Apud Pamphilum. (Hanc legem ſumma, cum precedentibus, vt in l. qui tibi. ſ. eo. non habetis hic alia.)

LEX VI.

1 Species ſi trãſit in ſuum materiatum cenſetur alia ſpecies.

Seia. Solutio legati, & tranſlatio in aliam ſpeciem fa-
1 cta a teſtatore, legatum extinguit. h. d. Not. † ꝙ [a]
a dum ſpecies tranſit in ſuum materiatum, cenſetur eſſe alia ſpecies. ¶ Op. dicitur hic, ꝙ tranſlatio in aliã ſpeciem extinguit legatum. Contra de l. ſeruum filij. §. ij. ſ. de leg. j. Solue vt ibi. Item op. de l. fideicommiſſa. §. ſi rem. ſ. de leg. iij. Gloſſ. non ſoluit. Tu dic quod ibi res legata extabat, hic vero deſijt extare, q: facta eſt alterius acceſſio, vt patet in fine legis.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ No. quod. Vide omnino Bar. in l. pater. de adi. leg.

LEX VII.

Lucius. Legatum, per quod ciuitati queritur aliquod ornamentum, valet. hoc dicit.

LEX VIII.

1 Legatum ſimpliciter, & indefinite prolatum, ad tempus teſtamenti refertur.
Nomina poſſeſſiua meum, tuum, ſuũ tempus preſens ſignificant.
2 Verba preſentis vel preteriti temporis prolata a lege ad futura referuntur, niſi lex remiſſionem delictorum contineat.
3 Verba preſentis vel preteriti temporis, ab homine prolata, quãdo comprehendant futurum.
4 Oratio prolata ſine tempore ad quod tempus referatur.
5 Teſtator ſi legat omnes res ſuas que ſunt, & reperiri poſſunt Peruſij, & ſuperuixit, & multa alia acquiſiuit, dicta acquiſita non veniunt.
Verbum poteſt, trahitur ad futura, & nume. 3.
6 Clauſula codicillaris ita concepta, ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum, & omni iure quo melius valere poteſt, non porrigitur ad caſum quo teſtamentum non rumpitur natiuitate poſthumi.
7 Clauſula, quod valeat iure teſtamenti, vel ſaltem iure codicillorum, operatur, id eſt, ſi non valet iure teſtamenti, propter dictionem ſaltem.
8 Teſtator ſi legat vxori veſtes ſuas, intelligitur de factis de nouo poſt teſtamentum. ſi prime ſunt conſumpte.

Frumento legato conſumpto,nouum recollectum debetur.
9 Teſtator ſi legat podere quod habet in tali villa, ꝛ poſtea emat
alias poſſeſſiones.an tales poſſeſſiones empte cedant legato.
Manſus dicitur terra, q̄ cū vno pari boū laborari pōt in anno.

a
b SI ita[a] legatum eſſet. [b]†Legatum ſim
pliciter, ꝛ indefi-
1 nite prolatum,ad tempus teſtamenti refertur. hoc d. Uel
ſic.Nomina poſſeſſiua meum,tuum,ſuum,preſens tempus ſigni-
ficant.hoc d. ¶ No.text.ibi,hac demonſtratione,ꝛc. ¶ Opp.C.
que res pig.ob.poſ.l.fi.vbi veniūt futura.Dicit gl.ſol.ibi.Tu dic,
quod ibi tractatur de modico,vel nullo preiudicio: quia ſemper
tantundem ſoluendo debitor liberatur, ꝛ creditori prodeſt: hic
vero eſſet magnum preiudiciū. ¶ Op.j.eo.l.filiam. Sol. Ibi erat
verbum futuri temporis.ſ.reſeruentur,vt ibi patet. ¶ Opp.de l.
vxorem.§.teſtamento.ſ.de leg.iij.ꝛ l.his verbis.eo.tit. Sol.Imo
concordat cum iſta,vt ibi patet. ¶ Op.de lib.lega.l. Aurelius.§.
ex teſtamēto.Reſpō.concordat. ¶ Op.de l.j.in fi.ꝛ l.ſi quis ſocie
tatē.ſ.pro ſocio vbi quis facit ſocietatem omnium bonorum, ꝛ
intelligitur de futuris. Sol.ibi ab initio non incumbebat magnū
preiudicium:qꝛ quis poterat tantū lucrari,ꝛ tantū perdere. Se-
cus ſi poſſet alterum eorū,ſ.perdere,ꝛ non lucrari. Op.de l.quo-
ties.§.fin.ſ.de vſufr.Gl.nō ſoluit. dic quod ibi extabat area, que
eſt maxima pars domus. ¶ Op.de l.cum pater.§.fidei tue.ſ.de
lega.ij. Solu.vt ibi. ¶ Op.de l.ex hoc edicto.§.j.ſ.de alie.iu.mu.
cau.fac. Sol. gl.illud verū quo ad illud edictū. Tu dic, quod ibi
fuit vſus verbo futuri temporis: hic verbo preſentis temporis.
¶ Op.de l.placet.de lib.ꝛ poſthu.Sol. ibi fuerunt verba indefi-
nita que cōprehendunt futurum tempus, aliter diſpoſitio eſſet
nulla:hic vero ceſſat iſta ratio.Op.de l. Mela.§.ſed ſi alimenta.
ſ.tit.j.Sol.vt ibi,qꝛ ibi contingit variatio circa idem, vel circa id
quod habetur loco eiuſdem, ¶ Op.de l.tutoribus.ſ.de teſt.tut.
Sol.Ibi fallit propter dictionem, tunc,que extremitatem tem-
poris ſignificat. ¶ Op.de l.ſi ita quis.ſ.de leg.ij.Sol. ibi eſt ver-
bum poteſt,quod eſt extenſiuum, vt ibi. ¶ Et pro declaranda l.
iſta,ꝛ glo.ꝛ pro declarandis occurrentibus quotidie, de duobus
eſt videndum. ¶ Primo, quando proferuntur verba preſentis
temporis vel preteriti,an porrigantur ad futura. Secundo,quā
do proferuntur verba indefinita ſine temporis expreſſione, ad
c quid debent referri.Circa primum dic ſic, [c]aut verbum preſentis
2 temporis profertur a lege,aut ab homine. Primo† caſu verbum
preſentis temporis refertur ad futura, l.j.de condic. ex lege,quia
lex ſemper loquitur,l. Arriani.C.de here.ꝛ in omnibus auth.que
incip.ſed hodie.Fallit ſi lex contineret remiſſionē delictorum,tūc
3 enim ad futura non trahitur,l.cum lex.ſ.de legib.Si vero † pro-
fertur ab homine,aut eſt verbum,poteſt,ꝛ comprehendit futura,
qꝛ eſt extenſiuum,l.ſi ita quis.in prin.ſ.de leg.ij. Aut eſt aliud ver
bum,ꝛ tunc aut continet illud quod dependet ex mera volunta-
te defuncti,ꝛ trahitur ad futura,l.talis ſcriptura.in prin.coniun-
cto §.fina.ꝛ l.ſeq.ſ.de le.j.Si vero nō dependet ex mera volunta-
te defuncti, ꝛ tunc aut variatio in futuro conſiſtit circa eandem
rem, vel que habeatur loco eiuſdem ex diſpoſitione defuncti, ꝛ
porrigitur de futura,vt ſ.tit.j.l. Mela. §.j.ꝛ j.tit.j.l.fi.in fin. Aut
contingit circa res ſeparatas:ꝛ tunc, aut tractatur de modico
preiudicio,ꝛ porrigitur ad futura,leg.fi.C.que res pig. obli.poſſ.
Aut tractatur de magno preiudicio, ꝛ tunc ad futura non porri
gitur.ita loquitur hic,ꝛ l.ſi ſtipulatus fuerim.§.cum ſtipulamur,
ꝛ l.ſi a colono.j.de verb.obl.ꝛ l.ſi ita ſcripſiſſet.ſ.de leg.ij. cum ſi-
milibus.Fallit propter dictionē tunc,l.tutoribus.ſ.de teſta.tut.
Item fallit ſi illa res eſſet de acceſſionibus primarū rerum,l.fina.
4 §.fi.j.tit.j. ¶ Secūdo eſt videndū,†quando oratio profertur ſine
tempore,ad quod tempus referatur:ꝛ tunc dic aut eſt oratio vni
uerſalis,aut gn̄ralis,aut particularis,aut indefinita,Primo ca-
d ſu[d] quando eſt vniuerſalis, ꝛ quando ponitur nomen collectiuū
de ſui natura,vt grex,peculium,ꝛ ſimilia, ꝛ tunc porrigitur ad fu
tura,l.grege.de leg.j.ꝛ l.peculiū.ſ.de le.ij. Rō qꝛ futura videntur
de acceſſionibus.Primo.ſi oratio eſt generalis,vt quando appo
nitur aliquod ſignū,vt omnes res meas,vel vniuerſas res meas,
que ſunt in tali villa, ſimilem diſtinctionē facit gl. inter generale,
e ꝛ vniuerſale,[e]in l.j.ſ.de eden.ꝛ iſto caſu ad preſens tēpus reſtrin-
git,l.fi.§.ſ.de leg.ij.ꝛ l.ſi tibi mandauero.§.is cuius bona.ſ.man.
Fallit ſi de modico preiudicio tractat,l.fi.in fi.C.que res pig.obl.
poſ.ꝛ ibi gl.hoc dicit.ꝛ l.j.in fin.ꝛ l.ſi qs ſocietatē.ſ.p ſocio.Si ve-
ro eſt oratio particularis,vel legatum eſt particulare, vt qꝛ legat
aliqua res,ſeu ſpecies:ꝛ tūc ſi quidē legatur totus fund⁹, veniūt
futura.que ipſi fundo accedunt,vt ſi aliquid adiungatur,l. quod
in rerum.§.ii.ſ.de leg.j.Sed cōtra predicta videtur facere glo.de
vſufr.i l.quoties.§.fi.Sol.dic illā male dicere,ꝛ nō allegas bonas
leges.Uel verius dic,ꝙ bene dicit:qꝛ refert an ex cōtractu vēdā-
tur,vel ex delicto publicentur omnia bona:qꝛ intelligūtur preſen
tia tantū,d.§.is cuius bona.ꝛ no.in d.l.fi.C.que res pign.obl.poſ.

Aut in teſtamento, ꝛ tunc aut quis legat omnia bona ſimpli[...]
ter.vel vſumfructum omnium bonorum, ꝛ tunc veniunt futura[...]
dicta l.quoties.§.fi.Ratio quia tunc videtur legare ſubſtantia[...]
ſeu hereditatem,vt ibi patet.ꝛ l.nam quod.§.fina.cum lege ſeq[...]
ti.j.ad Trebel.ꝛ ſic magis videtur oratio vniuerſalis, quam ge[...]
neralis.Item ſi diceret ſimpliciter, omnes res meas,ꝛc.dicta l.
nam quod.§.fina.Si vero diceret omnes res,que ſunt in tali vil[...]
la.vel omnes res meas mobiles,ꝛ ſic non intelligeret de tota he[...]
reditate,tunc refertur ſolū ad preſens.tp̄s.d.l.fi.§.primo.ſ.de le[...]
ga.ij.ꝛ quod no.in d.l.fina.C.que res pign.obl.poſſ.Si vero lega[...]
tur pars.tunc non venit quod poſtea adiungitur.l.ſerui electio[...]
f ne.§.fina.ſ.de lega.j.ꝛ ibi no.[f] Si vero eſſet oratio indefinita[...]
ſi quidem tractatur de modico preiudicio, comprehendun[...]
tura.l.fina.C.que res pigno.obl.poſ.Si vero de magno pre[...]
cio tractatur,tunc aut per diſpoſitionem qui indefinite lo[...]
eſt.potuerunt preuideri omnia futura. ꝛ ad futura exten[...]
ſi ſeruitus.ſ.de ſeruitu.vrba.predi.Nam ibi potuit ab initio[...]
uideri.quod lumina domus potuit habere. Si vero non po[...]
runt preuideri q̄ futura erant,tunc futura non veniunt,[...]
ſimilib.Qd intelligo ſi aliquis reliquit bona,q̄ hꝫ in tali lo[...]
ſi bona ſimpliciter,ita ꝙ poſſet intelligi de tota hereditate[...]
xime dixi.Item hec vera niſi in caſu l.ſi cognatis.j.de re[...]
5 dic vt ibi dixi. ¶ †Pro declaratione eorum que dicta[...]
ro.dixi quod verbū poteſt.licet ſit preſentis tempori[...]
ad futura:pone quod teſtator dixit, lego omnes res [...]
ſunt,ꝛ reperiri poſſunt Peruſii:deinde teſtator ſuperuen[...]
* ta alia acquiſiuit,queritur an futura veniant:* Et videtur[...]
non.per iſtam legem.Contrarium videtur propter verbum[...]
ſunt,quod eſt extenſiuum,tamen de facto reſpondi, quod[...]
non veniant:quia illud quod dicitur,quod verbum poteſt ex[...]
tenſiuum.eſt verum reſpectu eius ad quod refertur hic verbum[...]
fertur ad verbum reperiri,non ad verbum res,vnde eſt ſenſus[...]
go omnes res meas,que ſunt in preſenti,vel poſſunt reperiri [...]
ſiue in futurum: non autem refertur ad exiſtentiam rerum:[...]
extendit actuꝫ reperiendi.non ad actum habendi.Idem dicit[...]
in ſimili in l.fin.§.j.ſupra de leg.ij.in gloſſ. ſuper verb.commune[...]
ſunt. Pro hoc facit, quia verbum debet declarare illud, [...]
quod refertur,ꝛ non aliud,leg.a filio.§.fina.ſupra titu.primo[...]
g j.eodem l.ſi quis legauerit. ¶ Quero.ſcitis[g] quod Doc.dicun[...]
6 quod ad hoc† vt illa clauſula.ſi non valet iure teſtamēti,ꝛc.por[...]
gatur ad illum caſum quo teſtamentum rumpitur poſthumi na[...]
tiuitate:debet dici:ſi non valet vel valebit,vt dicit Cy.in aut.ex cau[...]
ſa.C.de li.prete.dixi in l.ſi ita ſcripſiſſet.ſ.de le.ij.Modo dicitur [...]
teſtamento,ſi non valet iure teſtamenti.valeat iure codicillorum[...]
ꝛ omni iure quo melius valere poteſt,an iſta clauſula porrigatur[...]
ad caſum quo teſtamētum rumpit̄ poſthumi natiuitate,[...]
dictioneꝫ,poteſt,Et puto quod non.qꝛ verbum [...]
eius ad quod refertur,ſed hic non refertur ad ill[...]
ſed ponitur in diſpoſitione que ſequitur deficien[...]
autem refertur ad illam conditionem.ſi non valet[...]
ditio ad futura non extenditur:ſed ſi diceret, ſi non[...]
7 iure teſtamēti,ꝛc.tunc refertur ad futura. ¶ Sed [...]
lo quod valeat iure teſtamenti,vel ſaltē iure codicillorum.[...]
detur hoc dicere.ſi non poteſt valere iure teſtamenti.[...]
ctio ſaltem,hoc importat,vt C.de emen.propinq.l.j. ¶ Item ha[...]
bes hic tex.qd ſi lego tibi veſtem meam,ꝙ inſpicitur preſens tem[...]
8 pus.†Pone ꝙ vir[h]legat vxori omnes veſtes ſuas, ꝛ ille [...]
h ſunt corrupte,ꝛ alie facte de nouo,vtrum extendatur ad futura[...]
Et videtur quod non.vt hic.ideꝫ poteſt queri de frumento con[...]
i pto,ꝛ alio recollecto,ſed[i]dico,ꝙ ſi teſtator addidiſſet aliam [...]
ꝛ prima ſupereſſet, illa addita nō eſſet in legato.Sed ſi prima [...]
ſet cōſumpta,ꝛ alia facta loco prime,vt ſi habeat pannos quo[...]
dianos,ꝛ ſunt ꝯſumpti,ꝛ alios fecit loco primoꝝ:tūc talis [...]
de nouo facta legato cedit,qꝛ prima videtur.Primo probatur[...]
theorica ſupra dicta,cum dixi,ſi variatio cōtingit circa idem,[...]
circa id quod habetur loco eiuſdem.Hoc probatur j.ti.j.l.fi.[...]
lie.§.j.j.de condi.ꝛ dem.ꝛ l. Lucius.in prin.ſ.de leg.ij.videtur [...]
in frumento,in l.fructus in fi.vlti.gloſ.ſolu.matri.Pro hoc facit[...]
item ſi fundi.§.ſeminariū.ſ.de vſufr.quod tenet Jacob.de Are[...]
9 l.ſi ſeruus.§.qui quinqꝫ.ſ.de legat.j. ¶ †Quero teſtator legauit[...]
k alicui podere ſuū quod habet in tali villa.poſtea emit ibi aliquas[...]
poſſeſſiōes.an ille poſſeſſiones de nouo empte cedāt legato.[...]
queſtio reſidet in hoc an legatū poderis ſit vniuerſale,vel gn̄ra[...]
le,vel non.ꝛ iſtud vocabulum podere, non reperio in iure noſtro[...]
ſed reperio ſignificationem verbi manſus. Nam dicitur manſus[...]
quātum quis cum vno pari bouin laborare poteſt in anno,[...]
in c.j.extra de cenſi.ꝛ in vſib.feud.ſi de inueſti.feu.fue.contro.[...]
pen. Modo ſi eſt aliquod additum vna cum eo quod prius era[...]
ita quod cum illo poteſt laborari, venit in legato,alias nō,[...]
men,vt dicam j.de reb.dub.l.j.

ADD[...]

ADDITIONES.

POMA. ¶ Si ita. Adde quod onus probandi res fuiſſe tempo-
re teſtamenti incumbit legatario. Ita Bald. in l. fina. C. de appel.
ſequitur Roma. in l. non ſolum. §. ſciendum. verſic. ſed vt probari.
ff. de oper. noui. nun. AND. BAR. ¶ Et vide quod dicit Bart.
in l. ſi cognatis. infra de reb. dubi. iſtam legem limitat. ⁊ vide eun-
dem in l. placet. ff. de liber. ⁊ poſthumis. vide Joannem de Jmol.
poſt Petrum in capit. indicante de teſta.
ALEX. ¶ Eſſet. Uide Bal. in l. omnia priuilegia. de epiſco. ⁊ cle
ri. Quid ſi quis fecit duo teſtamenta, vide tert. in l. Aurelius. §.
teſtamento. de liber. lega. ⁊ limita iſtam legem per tert. in l. credi-
tor. §. Caio de libe. lega. ⁊ per Roma. no. cccl xxx. ⁊c. ⁊ limita vbi
verteretur fauor inſtituti, ⁊ teſtatoris. l. placet. ſ. de liber. ⁊ poſth.
⁊ ibi Bar. ⁊ ad practicam. ⁊ declarationē huius, quero quid ſi te
ſtator dixit, lego meum Digeſtum nouum, ⁊ mortuo teſtatore le
gatarius illum petit, ⁊ heres dicit, fuit queſitum poſt teſtamen-
tum, quis probabit, ⁊ vide no. per Roma. in l. in illa. de verbo. obl.
cui adde Bald. in terminis in l. fi. §. fi. C. de appel. ⁊ de hoc prono
mine meum, vide no. per Bald. poſt alios in l. j. ſ. de ſta. ho. adde
Ange. conſi. ccl x.
c ALEX. ¶ Dic ſic. An verba preſentis, ⁊ preteriti extendantur
ad futura, vide Bar. in l. certa forma, de iure fiſci. lib. x. ⁊ adde ꝙ
no. gl. Bar. ⁊ Jmo. in l. talis ſcriptura. de leg. j. ⁊ adde no. per doc.
in cle. literas de reſcrip. ⁊ in c. fin. eo. tit. ⁊ ibi etiam habetur quan
do preteritum trahatur ad futura. ⁊ quid de preterito imperfec-
to, vide in l. ſi debitor. § veriſimile. per Bar. de contrahen. empt.
⁊ in l. verbum oportebit de verbo. ſignifica. ⁊ iſtis adde Bal. not.
in dicta l. ſi ita ſcripſiſſet. de lega. ij. ⁊ quod ſi aliquis renunciat pri
uilegijs. dic quod non videtur renunciare futuris, ſecūdum An-
gelum. in leg. j. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. Adde quando ver-
bum poteſt, ad preſens. ⁊ futurum trahitur, ad quod ſit trahen-
dum, Romanus conſilio cc xxxiij.
POMA. ¶ Primo caſu. Uide Bal. conſi. l. Bart. conſ. j. in j. col.
in ij. vol. ⁊ vide Moder. Senenſes in l. j. ff. de lega. j. dum referunt
Bal. in l. omnia. C. de epiſc. ⁊ cleri. ⁊ vide Panor. in capit. quia, ex
tra de priui.
ALEX. ¶ Et vniuerſale. Inter vniuerſale, ⁊ generale eſt diffe-
rentia. Et iſtam diſtinctionem etiam in effectu ponit Pet. de bel-
la per. in l. grege. de lega. j. per Cyn. ⁊ doc. in l. fina. C. que res pign.
vnum addit Pet. in dicta. l. grege. quando per verba vniuerſalia,
ſeu indefinita fit diſpoſitio preiudicialis. ⁊ non poterat ſciri quā-
tum preiudicium poterat in futurum afferre, non comprehendū
tur futura, vt hic. ⁊ l. medico. j. e. tamen fallit niſi inquiſitio illius
fuerit inchoata tempore diſpoſitionis, qꝛ illa comprehenditur.
alleg. l. cum quidam. ſ. eo. quod tene menti. Sed contra diſtinctio
nem Bar. hic dicentis quod verba generalia referantur ad tem-
pus teſtamenti, videtur tenere Jmo. in dicta l. fina. §. j. ⁊ ibi etiam
per Bar. de leg. ij. Et quid ſi teſtator dicit relinquo quicquid ha-
beo Peruſij an videatur legatū vniuerſale, adeo quod poſt que-
ſita veniant, vide Bar. in l. ſi tamen. ſ. de teſtamen. tut. vltra hic
no. in materia etiam per Cyn. in dicta l. grege.
f ALEX. ¶ Et ibi no. Quod verum intelligunt docto. in d. l. ſer-
ui. ⁊ in l. ſi ex toto. eo. titu. ſi adijciatur pronomen meus, alias ſe-
cus. tamen fallit in eo quod accreſceret per alluuionem, qꝛ tunc
omni cauſe accreſcit ſecundum Cyn. in l. grege. eo. titu. ⁊ Jmo. in
l. ſi quis hoc, ⁊ in l. quod in rerum. §. j. ⁊ in l. ſerui. §. fi. eo. tit.
* CLAVD. DE SEISS. ¶ An futura veniant. Uide aliam que
ſtionem quam in propoſito ponit Pau. de Caſt. in l. cum ſtipula-
mur. de ver. obli. ⁊ ibi etiam per Alex. ſi ante legat quicquid reſta-
ret ſaluis debitis, an veniant poſtea queſita.
g AND. BAR. ¶ Quero ſcitis. Et vide Bal. in l. ſi ita quis. de leg.
ij. vbi aliter loquitur.
h AND. BAR. ¶ Pone quod vir. Et iſtud dictum refert, ⁊ ſequi-
tur dominus Pet. in c indicante. de teſt. ⁊ vide que ibi dixi.
i ALEX. ¶ Sed dico. Adde Bartolum in. l. quidam. de vino tri
tico ⁊ oleo legato.
k ALEX. ¶ Teſtator. Uide Bar. in l. Seie. §. Tyranne ſorori,
de fun. inſtru. ⁊ Bal. in l. leges. C. de legib. ⁊ in rub. de verbo. ſigni.
⁊ in l. ſi plures. de condi. inſer.

LEX IX.

1 ☞ Uerba teſtatoris in dubio debent intelligi, ita quod non ſit
in conſtructione peccatum.
2 Omne, eſt vniuerſale collectiuum, ⁊ poteſt plura comprehēdere.
3 Adiectiuum pluralis numeri licet detur ad duo ſubſtantiua, ta-
men etiam poteſt dari ſingularis numeri.
4 Adiectiuum pluralis numeri neutrale, datum ad duo ſubſtan-
tiua, quare non referatur ad omnia.
5 Grammatica mala non vitiat inſtrumentum, reſcriptum Prin-
cipis ſic.

1 PLautius Uerba † teſtatoris in dubio debēt
intelligi, ita quod nō ſit in conſtru
ctione peccatum. hoc dicit. ¶ Nota quod non debet
peccari in grammatica. ¶ Op. de l. heres meus. §. pri
mo. ſ. de leg. iij. Huius timore dicit Ro. quod iſta lex loquitur ſe-
cundum rigorem. ſed de equitate refertur ad omnia: ⁊ probatur
in quibuſdam additionibus. quod Dy. tenet iſtam opi. pro quo
facit tex. dum dicit ſecundum verba teſtamenti, ⁊c. Mihi videtur
quod iſta non ſit bona ſol. Primo qꝛ eſſet corrigere iſtam legem.
Secundo, qꝛ eſt contra text. dum dicit, qꝛ veriſimile, ⁊c. ⁊ ideo dic
2 quod in l. contraria † eſt propter ſignum vniuerſale, omne, quod
ſignum vniuerſale eſt collectiuum, ⁊ licet ſit ſingularis numeri
poteſt plura comprehendere, l. vxori. j. eo. ¶ Item op, ⁊ videtur
quod referatur ad ea, ad que non poteſt referri ſalua ratione re-
cti ſermonis. l. nam quod. §. fi. ſ. de penu leg. quod ſic probatur,
3 quando precedunt † duo ſubſtantiua, debet eis dari adiecti-
uum pluralis numeri. leg. cum filiofa. ſ. de leg. j. in gl. ſuper ver. re-
lictis, ſed in d. l. nam quod, ſunt duo ſubſtantiua precedentia, que
referuntur ad relatiuum ſingularis numeri. Solu. Licet ad duo
ſubſtantiua poſſit dari adiectiuum pluralis numeri; tamen bene
ſtat etiam adiectiuū ſingularis numeri, ⁊ ita eſt in d. l. nam quod
a liquide, in fi. ¶ Ulterius op. [a] ego video, quando precedit maſcu-
linum, ⁊ femininum, poteſt dari adiectiuum maſculini gene-
ris: ⁊ refertur ad vtrunque, leg. ſi ita ſcriptum. ſupra de leg. ij. ⁊ ſ.
de teſta. tute. l. ſi quis ita, ⁊ omnes leges, que dicunt quod maſcu-
linum concipit femininum. Preterea, vna dictio neutraliter poſi
ta poteſt referri ad omne genus, l. ea tamē. ſ. de leg. iij. Quare er-
go hic iſtud nomen muliebria, non poteſt referri ad omne genus?
4 Finaliter dicemus ſic, † ꝙ hoc contingit propter duo. Primo qꝛ
adiectiuum, muliebria, habet ſubſtantiuū ſibi per omnia confor-
me: propter hoc videtur teſtator voluiſſe ꝙ referatur ad prece-
dentia. Preterea cōtinet fauorē, vt non extendatur ad alia, qꝛ fa-
uor debet adhiberi in teſtamentis, l. in teſtamentis. j. de reg. iur. ⁊
b ſi quod iſtorum deficeret, putarem debere referri ad omnia: [b] vt ſi
dico lego ornamenta. ⁊ mundum. muliebria, quod non poteſt fie-
ri ſalua ratione recti ſermonis: eſt verum ſecundum regulas grā-
maticales, ſed poteſt fieri per quandam figuram, ſ. prolepſim nu-
merorum, quam figuram hic Juriſconſultus voluit ponere: ideo
cauti notarij dicunt, talis cedit omnia iura ſua, ⁊ actiones, que
vel quas, ⁊c. vt tollant iſtam dubitationem. Simile videbitis in l.
fi. j. ad Tre. quod tene menti. Preterea hic ſunt due figure. ſ. pro-
lepſis numerorū, ⁊ alia figura generum: qꝛ veſtem, eſt generis fe-
mini. ⁊ numeri ſingularis: muliebria, generis neutri, ⁊ numeri plu
ralis. ¶ Op. de l. talis ſcriptura. ſ. de legat. j. Solu. hic non pote-
rat referri ad omnia ſalua ratione recti ſermonis, ibi ſic. ¶ Item
habes hic, quod illa debent intelligi ſic, vt ſit bona grammatica:
quid ſi non poſſent ita intelligi, qꝛ notarius in grammatica erra-
5 uit? † Reſpond. non vitiatur inſtrumentum, l. Imperator. ſ. de
ſtatu homi. niſi ſit reſcriptum Principis: qꝛ tūc vitiatur propter
vitium euidens. ſed ſi eſſet vitium euidens, ſed ſecundum quandā
c ſubtilitatem, [c] non vitiatur, vt in c. ad audientiam. extra de reſcri.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Ulterius op. Et vide iſtum tex. alleg. per Bald.
in l. Jmperator. de ſtat. ho. ⁊ l. in teſtamento. de teſta. mili. ⁊ in l. j.
C. de lib. prete. ⁊ in c. audientiam de reſcri. ⁊ vide que dixi in d. c. ad
audientiam pro hoc dicto.
b ALEX. ¶ Referri ad omnia. Adde quod no. Bart. in l. cum fi-
lio, in fi. poſt gl. ⁊ quod ibi dixi de leg. j. text. not. ⁊ quod ibi Bart.
in l. heres meus. §. vxori de leg. iij. ⁊ vide de hoc adiectiuo poſito
poſt duo ſubſtantiua Bar. in l. extat. quod met. cau.
c ALEX. ¶ Subtilitatē. Et ideo dicunt doc. ibi, ⁊ maxime Jmol.
quod a contrario illius c. ſi vitium non eſſet manifeſtum, ſed du-
bitabile, tunc fiet interpretatio ꝓ reſcripto. c. inter dilectos. de fi-
de inſtrum. adde quod dixit Bartol. in leg. ambitioſa. infra de
decr. ab ordi. fac.

LEX. X.

1 ☞ Promiſſor quinquaginta florenorum, an debeat ſoluere ſe-
cundum valorem promiſſionis, vel ſolutionis.

a CUm certum. [a] No. tex. ibi preſentis, ⁊c. Nā
poſito, quod ſecundum con-
ſuetudinem, ſi debeo tibi quatuor libras denariorum, poſ
ſem tibi ſoluere vnum florenum, ⁊ econtra: pone, quod promiſi ti-
1 bi quinquaginta ducatos, iam ſunt duo anni: † modo volo tibi
dare ſecundum eſtimationem preſentem, creditor vult ſecundum
eſtimationem, quam valebat florenus tunc tempore promiſſio-
nis. Certe debet debitor ſoluere ſecundum eſtimationem quam
valet nunc, vt hic: niſi fuiſſet in mora, ſecundum formam l. vinū.
ſ. ſi cer. pet. Dixi ſ. eo. l. j. in fin.

ADDITIO.

a AND.BAR. ¶Cum certum.Et tene menti iſtum tex.per quem dicitur.ſi teneris mihi ad centum ducatos, ⁊ poſtea ducatoꝛum pꝛetium minuatur.potes dare mihi ducatos ſi non fuiſti in moꝛa.Vide quod no.in l.vinum.ff.ſi cer.pet.c. quanto.de iureiu. ⁊ c.ſi.de cenſi.vide Bar.in l.illud.C.de ſac.ſan.eccle.l.eleganter.§.qui repꝛobos.ff.de pig.actio.per Bar.

LEX XI.

1 ☞ Vxoꝛis non intelligitur paratum cauſa,quod ipſius, ⁊ alterius cauſa paratur.
Demonſtratio falſa legatum generis,⁊ non ſpeciei reſtringit.
Diſiunctiua quando cadit inter genus,⁊ ſpeciem, accipitur pꝛo coniuncta,⁊ numero 3.
2 Iuſpatronatus licet ſit indiuiduum,tamen quo ad alimenta eſt diuiduum.
Libertoꝛum iura veniunt,quando quis legat omnes res ſuas.

1 **Q Vintus mutius ait.** Non intelligitur† cauſa vxoꝛis paratum, quod ipſius ⁊ alterius paratur. Item falſa demonſtratio legatum generis reſtringit:ſecus in legato certe ſpeciei. Item quando diſiunctiua cadit inter genus, ⁊ ſpeciem accipitur pꝛo coniuncta.hoc dicit.No.tex.ibi, qꝛ certo coꝛpoꝛe, ⁊c.concoꝛdat l.demonſtratio.de conditio. ⁊ demon. Op.de l.alimenta.§.fin.ſ.tit.j.⁊ l.ſi quis ſeruos.ſ.de lega.iij.vbi aliquis legat ſeruos ſuos,videtur legare communes: ita hic videtur legare ea que vſus communis cauſa parata ſunt.Sol.In legibus contrariis verbum ſuoꝛum,refertur ad dominum,vel quaſi, quod recipit diuiſionem: ideo cedit legato pꝛo ea parte, pꝛo qua ſuus eſt: hic vero refertur ad vſum,qui nõ recipit diuiſionem.l.vſus pars.ſ.de vſu.⁊ habi.⁊ ideo non poſſunt ei accommodari iſta verba, que eius cauſa parata ſunt,qꝛ non habet vſum inſolidum:cum tamen cum aliis habeat: nec pꝛo parte, qꝛ diuiſionem non recipit.
a Vel dic,ꝙ illa qualitas ſuus, ſua,ſuum, [a] recipit quotitatem rei ſue dominij:hic vero ſecus.nam non poteſt dici ꝙ dimidia,vel tertia.ſit parata cauſa vnius. alia cauſa alterius:ſed tota, cauſa vtriuſq;.Sed ſi hoc dici poſſet puta habebat lanã cui⁹ dimidiũ parauerat cauſa vxoꝛis, dimidiam cauſa ſui:certe illud dimidium cedit in legato.vt ſ.de leg.iij.l.cum quereretur.§.lana.⁊ hoc non placet.¶Item contra hoc op.qꝛ iura libertoꝛum non ſunt diuidua.l.quedam.ſ.fam.erci.⁊ l.Carmelia.j.de iure pat.⁊ tamen ſi legat libertos ſuos,intelligitur etiam de communib.vt ſ.tit.j.l.ali-
2 menta.§.ſi, Sol. licet † iuſpatronatus non ſit diuiduum, tamen quoad pꝛeſtationem alimentoꝛum,eſt diuiduum, vt ſ. tit.j.l. iij.⁊ ideo illo reſpectu,legatum alimentoꝛum factum libertis,compꝛehendit cõmunes libertos: ſed ſi legarẽ omnes res meas non veniunt iura libertoꝛum,l.qꝛ perinde.j. ad Treb. cum eo quod ibi no.Sed contra hanc legem videtur id quod habetis de lega.iij.l.ſeruis.§.ſi.vbi ſi alicui legantur ſerui verne,⁊ alicui curſoꝛes,ſi aliqui ſunt verne ⁊ curſoꝛes,illi etiam veniunt.Sol. Iſta accidentia,de quibus loquitur hec lex,reſpiciunt diuerſitatem perſonarum:ſed ſecus ſi ſunt communis qualitatis,vel artificioꝛum, que non reſpiciunt diuerſitatem perſonarum. ¶Dicitur hic.ꝙ aut, ponitur pꝛo,⁊:contra,imo debet ſtare pꝛopꝛie, quando cadit inter res.l.cum quidam.de verb.ſigni.⁊ l.ſi is qui ducenta.§. vtrum. j.de reb.dub.Sol.Quando diſiuncta cadit inter genus.⁊ ſpeciẽ, reſoluitur in coniunctam.vt hic,⁊ l.ſepe.j.de verbo.ſigni.dum dicit.dari ſeu donari.Vel aliter vt dicam in d.§.vtrum.In gloſſ. in verb.nihilominus.ibi.l.j.§.ſed ⁊ ſi.⁊ in gl.in verbo. eas dct ibi,l.legatum.Sol.Ibi dubitatur de qualitate legati, hic de ſubſtantia: ideo dic vt dicta l.j.§.j.

ADDITIO.

a Suum. Adde quid teſtatoꝛ legaſſe videatur cum vxoꝛi legat ius ſuum,Bald.conſi.clxix.iiij.lib.

1 ☞ Relatiuum quis,vel qui,reſtringit antecedens,ad ꝙ refert.

1 **S I quis legauerit.** †Relatiuum quis, vel qui,reſtringit antecedens ad quod refertur.hoc dicit.vide gl. que incipit, illud ergo,ibi.l.nam quod.dic,vt ibi,⁊ ſ.ti,j.l.a filio.§. fin. ⁊ quod dixi ſ.eo.l.Plautius.

LEX XIIII.

1 ☞ Cauſa intelligitur de cauſa pꝛoxima, ⁊ immediata, ⁊ etiam de remota,⁊ mediata,non tamen multum.
2 Cauſa multum remota eſt magis occaſio,quam cauſa.
1 **V Xoꝛi.** Cauſa†intelligitur de pꝛoxima,⁊ immediata, ⁊ etiam de remota,⁊ mediata. hoc dicit. Ego intelligo iſtud verum de cauſa mediata non multum: ſed ſi eſſet cauſa multum remota,tunc legato non cederet, l.⁊ ſi non
2 ſunt.§. ſi cui,j.eo.Cauſa*enim†multum remota eſt magis occaſio,quam cauſa,vt pꝛobat tex.in l.cum de lanionis.§.aſinam, ... pꝛoxima copulata,⁊c.ſ.de fun.inſtr.

ADDITIO.

* CLAVD. DE SEISS. ¶Cauſa.Differentiam inter iſta vide per Felyn.in c.ſolite.poſt pꝛin.de maioꝛ.⁊ obedient.

LEX XV.

S I ſtatuam. Additum foꝛme pꝛime,legatum non minuit.hoc dicit.

LEX XVI.

1 ☞ Maritus ſi relinquit vxoꝛem dominam,⁊ vſufructuariam licet dicat vſufructuariam,non impeditur dominium habere.
a **S Pecies auri.** [a] Qui legat rem,videtur legare pꝛopꝛietatem: ⁊ adiectio ... habeat vſumfructum,non facit aliud legatum videri. hoc dicit:quod nota.de hoc habuiſtis in l.iiij.ſ. tit.j. Facit iſta lex
1 queſtionem,†ꝙ ſi maritus relinquit vxoꝛem ſuam dominam ... vſufructuariam.per hoc quod dicit vſufructuariam, non ... dietur dominium habere.de quo dic vt dixi in l.Titia.§. ... lega.ij.⁊ ibi Dyn.tangit.quod no.

ADDITIO.

a AND. BAR. ¶Species.Et vide dominum meum ... tiones.§.ſpecies.j.de do.⁊ doc.in l.cum hi.§.ſi vni.ſ.de ...

LEX XVII.

1 ☞ Legari poteſt a patre filio,ſi legatum confertur in tempus exiſtentie ſui heredis.
2 Verbum reſeruentur,impoꝛtat fideicommiſſum.
1 **F Iliam.** †A patre poteſt legari filio, ſi legatum in tempus exiſtentie ſui iuris,confertur. hoc
a dicit. Op.Inſti.de leg.§.ex contrario. Sol.a patre ... poteſt relinqui filio pure, ſed ſi conferatur in tempus exiſtentie ſui iuris,poteſt relinqui:⁊ ꝙ conferatur in tempus exiſtentie ſui iuris,debet colligi ex aliquibus verbis teſtatoꝛis. vt hic, ⁊ l.vbi pure.j.ad Treb.⁊ l.fideicommiſſa.§.ſi filio.ſ.de leg.iii. Dic vt ...
2 l.cum filiofam.ſ.de lega.j.⁊ ibi dixi.†No.hic,quod verbum,reſeruentur,impoꝛtat fideicommiſſum,vt hic.

ADDITIO.

a A patre.Et vide tex.in l.vbi pure.ff.ad Trebel.

LEX XVIII.

S I gemma. Quero, qualiter fiet iſta ſeparatio. Dicit gl. per actionem ad exhibendum,l.gemma.ſ.ad exhiben Sed contra opp.del ... ſ.de lega.j.Sol.illud,quod hic dicitur, fallit in tigno iuncto ... l.cetera,⁊ d.l.gemma.

LEX XIX.

1 ☞ Vxoꝛi ſi ſunt relicte dotes ſue,⁊ poſtea heres ... ta reſtituere alij,heredes vxoꝛis nõ poſſunt detra... pꝛobent illam dotem datam eſſe.
2 Falcidia detrahitur de debito legato, niſi pꝛobetur ... teſtes,vel inſtrumenta.
3 Falcidia detrahitur de relicto pꝛo vſuris,⁊ male ablatis,niſi pꝛobentur debita.
Q Vi vxoꝛi. Quod alicui legatur vt pꝛopꝛium ... pꝛopꝛium non eſt quo ad omnia ... re legati capitur,⁊ ex fideicõmiſſo vniuerſali teſtame...
1 h.d.No.iſtam legem.†Nam ſepe venit,ꝙ teſtatoꝛ relinquit vxoꝛi dotem ſuam,⁊ poſtea facit eam heredem,⁊ rogat ... reſtituere. Modo heredes vxoꝛis volunt ante deducere dotẽ, ...
a te non poſſunt.[a] niſi pꝛobent dotem datam eſſe per inſtrumenta ...
2 tex.eſt hic.Item pone,†teſtatoꝛ relinquit alicui tanquã debitum ... imminet Falcidia.Certe bene deduceť de illo legato,niſi pꝛobetur debitum per teſtes,vel per inſtrumenta,vt hic. Et idem dicerem
3 †ꝙ fieret diminutio per Falcidiam de relictis.pꝛo vſuris. ⁊ male
b ablatis,[b] niſi pꝛobentur debita,*[c] vt hic:⁊ in hoc iſta lex eſt nota-
* bilis,qꝛ hoc videť contra voluntatem defuncti,ex eo ꝙ reliquit tan-
c quam debitum,ideo no.Sed contra hoc facit tex.in l.cum qui ... citum.§.pꝛo parte.j.de his quibus vt indig.dic vt ibi dicam.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶Non poſſunt,Facit quod no.Bar.in l.ſi ſic.de leg.ij. ... ſi.pꝛin.⁊ vide omnino Bart.in l.Lucius.§.quiſquis de le.ij.⁊ ... Bal.in l.rationes.C.de pꝛob.⁊ Bal.in l.cum quis.§.codicillis ... leg.ij.vide l.ſi donatio.C.de do.⁊ limita per l.cum quidam vxoꝛi ... legat.iij.
b ALEX.¶Male ablatis.No.ꝙ ſi relinqueretur pꝛo male ablatis ... de tali legato detrahiť Falcidia,niſi cõſtet de male ablatis. ... de Caſt.in l.ſi quis teſtamento.§.j.de leg.j.refert ꝙ Fed.de ſenis ... conſ.ccxliiij.conſuluit ꝙ tale relictũ ante omnia alia debet ... antequam es alienũ pꝛopter periculum anime,ſicut dicimus ... gatis ad pias cauſas,iuxta no.per Bar.in l.ex aſſe.j.ad leg.Fal.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Paul.dicit ꝙ opi. Bar.⁊ Fede.poteſt concordari,q: de tali lega
to detrahitur Falc.vt de quolibet alio ſimplici legato , ⁊ ita pce
dit opi. Bar.ſed quandoqꝫ deducetur ante omnia relictum tale
legatū ſi hereditas nō ſit ſoluendo,⁊ ſic fiet talis deductio inſoli
dum in preiudicium aliorum legatorum.Et ita procedit opi. Fe
de.ſecundū eum.Sed hoc vltimū dictum ſuum eſt contra expreſ
ſe nota.per docto.in l.ſi poſt miſſionem.j. ad legem Falci. vbi per
illum tex.dicunt quod etiam legata ad pias cauſas debent redu
ci ad vires patrimonij cum aliis licet quo ad Falcidiam detrahū
tur vt es alienum ⁊ iſtud videtur verius.⁊ ad Bar.hic adde eum
in repeti.l.j.de ſac.ſan.eccle.in j.q.prin.per Bal. in authen.ſimili
ter in prin.ad leg.Fal.

CLAV. DE SEIS. Debita. Uide ad hoc Alex.in l.cū he
redes.j.ad Trebell.

Debita.Pro concordia,aduerte ſi eſt factum legatum.ſeu le
gata ſunt quedam pro male ablatis, detrahit̄ falcidia de eis.Ita
Bar.in l.j.C.de ſac.ſan.eccle.Contrarius allega.in hac l.qui vxo
ri.ita alleg.per Bert.in tract.gabellarum in v.parte.viij.partis
prin.q.xiij.qui alle.Bal.in auth.ſed hodie. C.de epiſ.⁊ cle.l.nulli.
e.tit.⁊ alle.eundem contrariari in l.cū clericis e.tit. Tu dic.Bar.
non meretur argui de cōtrarietate.ſi bene inſpiciatur , vbiqꝫ idē
determinat,⁊ vbiqꝫ ſeipſum ſaluat,q: quando ita legatur, nō ita
preſumitur,vt in ſecunda opi. ſed ſi probetur poſtea male abla
tum,tunc detrahitur,vt in prima opin.

§. Mulier.

Quero,que eſt ratio huius §. ꝙ nō veniūt
in legato,niſi reperiantur. Reſpondeo,ꝙ
videtur legare certum corpus , quod non eſt in rerū natura,l. ſi
ſeruus.§.qui quinqꝫ.ā.de lega.j.debet tamen cauere de dando, ſi
reperiantur,vt gl.dicit.

LEX XX.

☞ Annulus an contineatur auri appellatione.
Pecunia ſignata non venit, quando legatur omne aurum , ſiue
argentum.
Argento legato,debetur eiuſdem lige,cuius in ciuitate originis
teſtatoris,eſt vſus.
Caldaria eraminis,ſi ematur,⁊ ibi ſit manica ferrea,debet mani
ca in ponderatione eleuari.

Cum aurum.

Auri appellatio, factum cōti
net,⁊ infectum,quamuis ſigna
tam pecuniam non comprehendat , nec deauratam tan
tum,vel ſuppellectilem:⁊ argenti pondus ad quantitatem conti
net,non ſpeciem,niſi argenti facti mentio habita fuerit in legan
do:⁊ ſi pondus auri legatur, plumbea materia ſeparat̄ , ⁊ orna
mentum ſequitur rem ornatam,h.d.Primo loquitur,quando le
gatur aurum,vel argentum ſimpliciter , non expreſſa quantitate
ponderis,vel materie.Secundo , expreſſa quantitate ponderis,
non materia.Tertio,quando vtrunqꝫ exprimitur.Quarto,qua
liter ponderari debet.Quinto, cui cedunt res auro,⁊ argento le
gato,annexe.Secunda ibi,proinde ſi certum . coniuncto. §.item
Celſus.j.l.prox.Tertia ibi,ſed ſi argenti.Quarta ibi,idē Celſus.
Quinta ibi,plane,⁊ durat vſqꝫ ad §.itē Celſus.in princi.qui §.eſt
in l.ſeq.In text.ibi nō contineri,⁊c.nec id quod eſt alterius acceſ
ſio,vel quod eſt in ſupellectili,vt j.l.proxi.§.j.quam huic coniun
ge. Op.videtur ꝙ iſtud legatum argenti ſic ſimpliciter factū,
non valeat,l.cum poſt.§.gener.ā.de iure dot.Sol.aliud in fundo,
aliud in ceteris reb.vt ibi,⁊ l.legato generaliter.ā.de le.j. Op.
1 dicit̄.j.l.prox.§.item Celſus ꝙ auri † appellatione continetur an
nulus aureus.Contra,q: ſi eſt ſignatorius continens aliquem la
pidem ſignatorium,non cedit legato auri,ſed legato gemme,tan
quā acceſſorius,l.⁊ ſi non ſunt.§.ſi ⁊ l.ſeq.j. eod. Aut eſt annulus
non ſignatorius,⁊ tunc continetur appellatione ornamenti,⁊ le
gato auri non cedit,l.argumento.§.ornamenta.j.e. Sol. Si intel
ligis hoc in annulo ſignatorio:dico,ꝙ ibi non erat gemma,ſed ſi
gna erant impreſſa in auro . Si vero non erat annulus ſignato
rius:intelligo,ꝙ non erat paratus cauſa vſus mulieris , ſed ipſi⁹
patriſfamilias,⁊ erit magis gemma cauſa auri,quam aurum cau
ſa gemme † Quero,quid ſi legat omne aurum,vel omne argen
tum ſuum,an veniat pecunia ſignata: Reſpō.non, l. Quintus.§.
j.j.eo.⁊ ſic indefinita.⁊ vniuerſalis hic equiparantur:q: eſt eadem
ratio omnium ſub indefinita comprehenſorū. Quero.in verſi.
proinde. † de qua liga intelligatur : Reſpondeo ſecundum
conſuetudinē ciuitatis vnde defunctus eſt ortus, l. nummis. ā. de
leg.iij.Facit l.Imperatores.ā.de cōtrahen. empt. Dicitur in
verſi.ſed ſi argenti,ꝙ fuit legata optio,⁊ tamen non poteſt opta
re.Contra.de opt.leg.l.j.⁊ ij.⁊ per totum. Sol. gl. ꝙ hic optio ni
hil operat̄:Qd intelligo,etiā ſi vaſa erāt eiuſdē lige,⁊ ſic optio ni
hil operabat̄ ſed ſi eſſent diuerſe lige, tunc poſſet optare,⁊ opera
ret̄ optio. Uenio ad verſi.Idē Celſus.Facit, † ꝙ ſi aliqs emit
caldariā de eramine,⁊ ibi eſt manica de ferro,dꝫ ī pōderatiōe ma
nica eleuari:q: nō eſt tātivaloris libra ferri,quāti libra eraminis.
1 ☞ Teſtator ſi legat vxori veſtes,nō poteſt heres eleuare maſ
pillos.

§. Plane.

Uides hic,ꝙ appellatione argenti legati ad
pondus,nō venit auratura, ⁊ hoc quādo pō
dus argēti legatur ſimpliciter:ſecus ſi legatur pōdus argēti in
aurati.Item vides in fine legis,ꝙ claui veſtimētis nō cōſuti, ve
niūt.Cōtra de l.argumēto.in prin.j.eod.Sol.Intelligo de clauis
paratis cauſa ornamēti veſtis principaliter:ſecus ſi eſſent para
ti gratia mulieris principaliter,d.l.argumēto . Uide gl. que inci
pit,facit,ibi,in l.qui fundum.§.j.Dic,ꝙ ibi in acquiſitione que fit
ex emptione:hic in ea que fit per ſpecificationem,⁊ idem erit do
1 minus vtriuſqꝫ Text.in fin.facit,† ꝙ ſi teſtator legat vxori ve
a ſtimenta,ꝙ heres non poteſt ſeparare maſpillos auri,[a] ⁊ ornamē
ta ibi poſita.Et pro hoc facit proxi.l.⁊ ſi non ſunt,§.perueniam⁹.
j.eo.ſed in contrarium facit l.quamuis.j.eo.Sol. Ibi loquitur in
maſpillis ſeparatis a veſtibus,hic non,quod nota.

ADDITIO.

a ALEX. Auri.Si vir legauit veſtimenta vxori,an veniāt maſ
pilli ibi commiſti,⁊ monilia argenti,⁊ auri commiſti,vide Bal.in
l.cum te.C.de do.ante.nup.Faciunt no.per Bal. in l.j. in princi,⁊
no.Bal.in l.in legatis.C.de lega.⁊ Imo.in l.iij.de lega.j.

LEX XXI.

Et ſi non ſunt.

§. Argento.

Argentum factum omnem ſpeciem cō
prehendit,licet non,que ſupellectilis lo
co ſint:⁊ valorum appellatio generalis eſt.hoc dicit.cum §.ſeq.

§. Infecti.

Infecti appellatio rudem materiam com
prendit,nō ceptā fabricari,licet nondū per
fectā.Op.dicitur hic,ꝙ argentū ceptū fabricari,cōtinetur appel
latione argenti facti:cōtra,illud dicitur argentū factū,quo poſſu
mus vti,vt j.eo.l.Quintus.§.cui legatū.ideo Roffre.dicit, ꝙ hic
Iuriſcōſultus nimis large locutus eſt, vnde corrigitur per text.
ſeq.Sed ad cōtraria dic vt in gl.in verb.magis facti. Certe gl.nō
reſpondet ad legē contrariā, q: argentū factū dicitur id , quo vti
poſſumus tantum:ſed dic,ꝙ erat in vſu ſecundū deſtinationē te
ſtatoris,vt j.e.l.veſtimentū.Sed ſi erat ceptū fabricari, ⁊ dimiſſū,
q: teſtator vltra nolebat procedere,non cōtineretur appellatio
ne argēti facti:q: nō poſſum vti,nec ſecundū veritatem,nec ſecun
dum deſtinationē.Itē op.ꝙ deſtinatio teſtatoris nihil operetur,
l.cetera.§.fi.ā.de lega.j.Dic quod hic loquitur quando vniuerſa
liter legatum eſt factum , ⁊ dubitatur an propter deſtinationem
aliqua res illo legato contineatur,vel non quod dic vt ibi dixi.
2 ☞ Gemma quando cedat auro.

§. Perueniamus.

1 Cum † quid eſt ,ppter aliud,
cōſideratur id , ,ppter ꝙ eſt,
2 h.d.Dicitur hic,ꝙ † gēma[a] cedit auro,Cōtra j.de vſuca.l.rerū mi
a ſtura.vbi gēma nō cedit auro,nec aurū geme . Reſpōdeo,hic lo
quitur qn̄ aurū eſt appoſitū cauſa gēme,vel gēma cauſa auri: ſed
ibi loquitur ī annulo,qui fit cauſa ornādi mulierē,vt j.eo.l.argu
mento.§.ornamenta.⁊ ſic nō ponitur vnū cauſa alterius:ſed ſi eſ
ſet annulus ſignatorius,tunc argentum poneretur cauſa gēme.
Itē dicitur hic,quod nō inſpicitur pretioſitas.Contra de l.quic
quid infecto.j.de acquir.re.do.Sol.Hic loquitur , quando eſt ce
rtū vtrum vnum ponatur cauſa alterius:ibi quando eſt dubium.

ADDITIO.

a ALEX. Quod gēma.Uide Bar.in l.cum proponas de dolo.

LEX XXIII.

In argento.

Appellatione preparati, prepa
ratorium continetur.hoc dicit.

§. Unguentis.

Unguenti appellatio continet ne
ceſſariam vnctionem.hoc dicit.
1 ☞ Acceſſorium ſequitur genus,non ſpeciem.

§. Sed de.

1 No.† ꝙ acceſſorium ſequitur genus, ⁊ non
ſpeciem.Probo iſto modo, nā ſcitis ꝙ ap
pellatione eſce,continētur omnia:appellatione potorij cōtinetur
ſolum potorium . Certe iſtud vas quod hic legatur , cedit legato
eſcarij,quoniam eſt generale:⁊ tene menti.nam hic intelligitur de
vaſe aquario,ꝙ datur ad abluendum manus.⁊ ad aquam recolli
gendam.Sed ſi eſſet vas,a quo aqua retinetur ad potādum , tūc
cederet legato vaſis potorij.

LEX XXIIII.

1 ☞ Legatū factū vxori de pannis lini, ⁊ lane, quid cōprehendat,

Veſtimentum.

(Huic queſtioni, neſciret reſ
pondere,qui iſtius legis non
recordaretur.)Intellige iſtam legem de panno,qui fit cauſa fa

ciendi veſtem: ſed ſi fieret cauſa vendendi, non ad ipſum vſum,
tunc appellatione veſtimentorum non continetur, l.ſi quis ſer-
1 uos.ſ.de lega.iij.Facit.† quod ſi teſtator legat vxori pannos li-
a ni,ꝛ lane,[a] ꝙ veniunt panni lini,ꝛ lane contexti,ꝛ incepti ad hoc,
vt inde fiant veſtimenta:quod tene menti.

ADDITIO.

a ALEX.¶Lini,ꝛ lane.De iſto legato pannorum lini,ꝛ lane,vi-
de Bart.latius in l.diuus.de bo.dam.ꝛ ſequitur Bal.in l.in lega-
tis.C.de lega.ꝛ vide Bar.in l.cetera.§.fin.de leg.j.

LEX XXVII.

ARgumento ſunt. Contra hanc legem videtur caſus ſ.eo.
l.cum aurum.in fi. Dicit gl.hic ſunt parata iſta talia,ma
gis cauſa ornandi perſonam quam veſtem.

§.Si quis addiderit. Op.ꝙ tapeta ſunt in ſupellectili, vt ſ.de ſu
pel.lega.l.de tapetis.ꝛ non continetur appellatione veſtis, vt ſ.
de ſup.leg.l.j.ꝛ l.Labeo. Reſpond.quod iſta ſunt, de quib.poteſt
dubitari,an appellatione veſtis,ſupellectilis contineatur, vt di-
citur in d.l.Labeo,ideo dic,ꝙ ibi teſtator appellabat appellatiõe
veſtis,in dubio ſecundum conſuetudinem appellatione ſupelle-
ctilis continetur.l.iij.ſ.de ſupelle.lega.

LEX XXVIII.

1 ☞Attendi,illud debet,ad quod res principaliter paratur, nõ
ſecundario.
2 Veſtes reprobate a ſtatuto,non veniunt in legato veſtium.
1 **QVamuis.** †Illud debet attendi,ad quod res principaliter paratur, non ad qđ
ſecundario.h.d.Op.ꝛ videtur quod iſta ornamenta non
poſſunt haberi in veſtibus,vt C.nulli lice.in fre.ꝛ ſellis,eque.l.j.li.
xj.Sol.intellige iſtam legem in veſtibus mulierum, quibus licet
apponere talia ornamenta:ſed in veſtibus virilibus, puto quod
non cedant,qꝛ non poteſt eſſe acceſſio eius, quod lex non permit
tit:ſicut quando natura non permittit,vt ſ.eo.l. ij. ꝛ hoc de iure:
tamen vſus illam cõſuetudinem non admittit, vt eſt in gl. in c.j.ꝛ
ij.extra,de treu.ꝛ pace. veruntamen hodie cum per ſtatuta ciui-
a tatum mulieribus ſint interdicta ornamenta, non cederent[a] lega
b to lege vetante. Item videtur,[b] ꝙ aliquas veſtes, quas mulieres
habent,non poſſint habere,vt ſcarlata, ꝛ purpure,l.j. C. que res
ven.non poſ.ꝛ C.de veſti.olob.ꝛ aura.per totum,lib.x. Reſpond.
2 †de iure communi ille veſtes non continentur appellatione ve-
ſtis,qꝛ ſunt reprobate: ſicut pecunia reprobata non continetur
appellatione pecunie.l. eleganter, §. qui reprobos, ſ. de pig.act.
c idem ergo erit in veſtibus reprobatis.[c] Sed conſuetudo aliud
ſeruat, qꝛ bene poſſunt portari tales veſtes:ideo puto, quod ſi
per ſtatutum prohibentur portari alique veſtes,quod ille veſtes
non cederent legato veſtimentorum,repugnante iure, l. veſtis.ſ.
eo.ſed an debetur eſtimatio,cogita.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶Cederent.Contrarium tenet Bal. l.cum te. C.de do.
ante nu.ꝛ in rub.C.de cond.ob turpem cauſ.
b ¶Item videtur.Et vide Bal.in l.fin.C.de condi.ob cau.
c ALEX.¶Reprobatis.Veſtes prohibite portari ex forma ſta-
tuti non cedunt legato veſtis.quod hic de eſtimatione Bar. non
decidit,dic quod decidi poteſt per ea que no.in l.multũ. de verb.
obl.ꝛ per eum in l.apud Iulianum.in fi.de leg.j.Bal.in rub.de cõ-
di.ob tur.dicit deberi eſtimationem per l. fideicommiſſa. §. ſi ſer-
uo de le.iij.ꝛ ad Bar.hic,vide Bal.in l.j.C.vt nul.li.in fre. ꝛ equo.
li.xj.ꝛ Bar.in l.j.C.de veſti. olo.eo. lib. Quid autem de perlis fi-
ctis,vide Bar.in l.j.§.hoc interdictum de ciſterna, defonte, ꝛ e-
ius quod hic tenet Bar.in fi.Bal.in ru.C.de condi. ob tur. cau-
ſam tenet contrarium, ꝛ vide plene Bal.in l.cum te.in vlt. col. C.
de do.ante nu.ꝛ no.per Bart.in l.cum aurum §.j.ſ. eod. ꝛ l.fin.in
prin.§.j.j.eo.ꝛ melius Bar.in l.librorum.§.j. de lega. iij. ꝛ hic ad-
de Bald.in l.in legatis.C.de lega. ꝛ Roma. in l. multum in fin.de
verbo.obli.

LEX XXIX

QVintus Mutius libro ij.

1 ☞Pecunia ſignata non debetur illi,cui debetur omne argentũ.
2 Pecunia antiqua,que hodie nõ eſt in vſu, venit in legato argẽti.
3 Pecunia ſignata venit in legato argenti, quando teſtator aliud
argentum non habebat.
1 **§.An cui argentum.** †Illi cui debetur omne argentum.non de-
betur pecunia ſignata.h.d. ¶Quero de ratione huius §.ꝛ l.cum
aurum in prin.ſ.eo. Iuriſcon.dicit hic,nõ facile enim ꝛc.Sed dic,
ꝙ ratio poteſt eſſe iſta,qꝛ pecunia ſignata ſemper habet vt expen
datur,l.j.ſ.de contrahen.emp.ideo qꝛ habetur tanquam venalis,
ꝛ id quod eſt venale,legato etiam vniuerſali nõ cedit,l.pedicul...
2 §.item cum quereretur.j. eo.Ex hoc ſequitur† ꝙ ſi aliquis hab...
monetam antiquam,que hodie nõ eſt in curſu, ꝙ tunc venit...
legato argenti,qꝛ ceſſat ratio ſ.dicta,cum non habeatur vt ve...
a lis,l.ſi chorus.§.j.ſ.de leg.iij.Ex hoc[a] etiam ſequit.† ꝙ ſi lego ...
3 cui omne argentũ meũ.ꝛ non habeo aliud argentum niſi pecu...
ſignatam, quod tunc videor de pecunia ſentire.Pro quo fac...
§.item cum quereretur,ꝛ hoc vult tex.hic.ibi. niſi euidenter c...
tra ſenſiſſe teſtatorem, ꝛc. Nam preſumitur ſenſiſſe contrari...
ex eo,quod aliud argentum non habebat.

ADDITIO.

a AND.BAR. ¶Ex hoc.Et vide Bar.in l.generali.§.vxori...
de vſu.leg.vbi dedi remiſſiones.

1 ☞Suum.dicitur quod vendicari poteſt.
2 Iura.ꝛ actiones veniunt in obligatione omnium bonorum.
3 Donans omnes res ſuas,an videatur donare nomina debi...
Meum.ꝛ tuum dicitur,quod vendicari poteſt.
4 Nomina poſſeſſiua meum, tuum.ꝛ ſuum. poſita neutralit...
ſubſtantiuo,comprehendunt iura.ꝛ actiones.
5 Nomina iſta poſſeſſiua:quando habent ſubſtantiuum ge...
neraliſſimi comprehendunt iura,ꝛ actiones.
Rei appellatio eſt generalis.
Bonorum appellatio eſt generalis.
6 Nomina poſſeſſiua ſi habent ſubſtantiuũ alterius gener...
terni,tunc regulariter ſignificant dominium.
7 Seruo vel monacho ſi legatur pecunia ſua intelligitur le...
dominium improprie.
8 Nomina poſſeſſiua ratione perſone loquentis, non impo...
dominium.
9 Item nec ratione rei,de qua loquitur.
10 Nomina poſſeſſiua ſi habent ſubſtantiuum ſpeciale, ꝛ adi...
tur verbo preſentis temporis,faciunt demonſtrationem: ſi fu...
ri.conditionem.
11 Genitiuus an denotet dominium.

a **§.Argento.**[a] †Illud dicitur eſſe ſuũ,quod põt ven
1 dicari.h.d.No.text.ibi.qꝛ non videtur
ſimile.j.e.l.ſcribit.Quintus. Op.extra gl. de l.ſeruos ſupra de le.
iij.vbi ſerui bona fide poſſeſ. veniunt in legato iſto. Sol.conce...
iſtud.qꝛ quod dicit.ꝙ requiritur ꝙ poſſit vendicari.intelligo ...
vendicatione,vel per Publicianam,qꝛ cũ titulo,ꝛ bona fide po...
2 det. ¶Quero.obligo[b] tibi omnia bona mea[c] vtrum in tali obliga...
b tione veniant iura,ꝛ actiones.Gl.in l.heredem.C.de her.ac...
c dum quoſdam,dicit ꝙ non. Idem in Spe.in ti.de ...
ver.queritur,an per predicta.Contrarium eſt verius ...
eo.omnia bona.intelligitur etiam de actionibus ...
cum l.ſeq.j.ad Treb.ꝛ l.ſi legatus.§.j.eo.tit.ꝛ l. ...
ſign.ꝛ hoc firmat gl.in d.l.heredẽ.Non ob.iſta lex ...
3 qđ dico.meum.debeam habere ius vendicãdi, vt j. ...
ro.aliquis donauit omnes res ſuas.an videatur dona...
debitorũ.Dx.in l.nominis,ꝛ rei.de verb.ſignifi.videtur ...
non.qꝛ dicendo res ſuas,intelligitur de rebus quas poſſit vendi...
d care,[d] vt hic,ꝛ l.ſcribit.Quintus.j.eo.idem tenet Gul.de Cun...
j.ſ.de ſta.ho.per illam legem,ꝛ per iſtam. Mihi videtur ...
Gul.dicat contra caſum l.nam quod §.ſi.cum l.ſeq.j.ad Treb...
ob.iſta lex. ¶Quare pro huius declaratione aduertas,qđ ...
e quod dico de dictione.ſuum.idem dico de dictione.tuum, ꝛ ...
l.ſi legatus.§.j.j.ad Treb.ꝛ l.meorum.j.de ver.ſig.Hoc premiſ...
4 dico ſic.†Quandoqꝫ illa pronomina poſſeſſiua ponuntur neutrali...
ter,ſine aliquo ſubſtantiuo:vt concedo tibi omnia mea,ꝛ tunc ...
* prehendit iura,ꝛ actiones.l.ſi legatus.ꝛ l.nam qđ.§.ſi.ꝛ l.ſeq.j.ad
5 Treb.ꝛ l.meorum.j.de ver.ſig.*cum gl.ſua. Quãdoqꝫ iſta pro...
mina habent ſubſtantiuum generis generaliſſimi:vt,omnia bo...
ſua.vel oẽs res ſuas. Scitis enĩ, ꝙ appellatio rei,generalis ...
f l.rei.j.de ver.ſig.ꝛ l.j.in fi.ſi cer.pe. ¶Item appellatio bonorum
generalis eſt.l.bonorũ,ꝛ l.princeps.bona.j.de ver.ſig.tunc co...
net iura,ꝛ actiones,ſicut ſubſtantiuum ad quod refertur.d.l.na...
6 quod.§.ſi.ꝛ d.l.ſi legatus.§.j. Quandoqꝫ† habẽt ſubſtantiuũ alte...
rius generis ſubalterni:vt,argentum meum,veſtes meas, ꝛ ſimi...
lia,ꝛ tunc regula eſt.ꝙ iſta pronomina poſſeſſiua ſignificat do...
vel quaſi.vt hac lege,ꝛ l.ſcribit.Quintus.j.e.ꝛ l.ſeruos.ſ.de le...
7 Fallit primo† ex natura eius cũ quo quis loquitur:vt ſi dico. ...
go ſeruo omnem pecuniam ſuam,qꝛ non intelligitur tũc de ve...
dominio.ſed improprie,vt habere poteſt.l.iiij.in prin.j.de ma...
8 Idem in monacho, ꝛ ſimilibus. Item fallit† ratione perſone lo...
g quẽtis:vt puta.colonus dicit,[g] meum campũ:vel rogatus ...
equum meum.Nam intelligitur quantum ad curam ꝛ ſolicitudi...
nem.vt no.in l.ij.in princ.de orig.iur.facit l.ſi pupilli.§.item que...
9 tur.ſ.de neg.geſt. Tertio fallit ratione rei,de qua quis lo...

vt ſi legat aliquis omnibus famulis ſuis, certe non intelligitur, ꝙ eos habeat in dominio, l. cum ſi exhibuiſſent. §. j. ĵ. de publ. Quandoq; †iſta pronomina poſſeſſiua, habent ſubſtantiuum ſpeciale, ⁊ particulare: vt lego talem meum librum: ⁊ tunc ſi adijcitur verbo preſentis temporis, facit demonſtrationem. ſi vero verbo futuri temporis, facit conditionem, l. Stichum, qui meus erit. ſ. de leg. j. ⁊ l. nuper. ſ. de leg. iij. Eſſet querendum quid †de genitiuo: vt ſi dico, Lego rez illius vtrum intelligatur ꝙ ſit illius quo ad dominium. dixi. ĵ. de oper. no. nun. ſuper rubri.

ADDITIONES.

ALEX. ¶ Argento. Intellige ſecundum. l. pediculis. §. item cum quereretur. ĵ. eo. ſecundum Bar.

AND. BAR. ¶ Obligo. Et vide Bal. in l. j. de ſta. homi. ⁊ in l. j. C. de vſu. ⁊ Lud. Ro. in l. ſtipulatio hoc modo. de ver. oblig.

ALEX. ¶ Omnia bona mea. An in legato omnium bonorũ veniant iura, ⁊ actiones. iſtud probant tex. Bal. Ang. ⁊ Imo. ibi in l. ſi conſtante. §. fi. ſol. ma. ⁊ adde Ang. ⁊ Imo. in l. ſi legatus. §. j. ĵ. ad Treb. gl. ⁊ Bal. in l. vxor. la vltima de vſufr. leg.

ALEX. ¶ Poſſit vendicare. Adde Bar. in d. l. j. de ſtat. hom.

ALEX. ¶ Tuum, ⁊ meum. ⁊ de iſtis pronominibus meum, tuũ ⁊ ſuum no. per Bal. in rub. C. de ver. ſig. vbi omnino vide, ⁊ etiam in l. j. eo. ti. per Fed. in conſi. cclxxix. ⁊ vide tex. in l. iiij. ⁊ in lec. Bar. in l. ij. ĵ. de manu.

CLAV. DE SEISS. ¶ De verbo. ſig. Pro hoc eſt gl. in §. theſauros. Inſti. de rer. diuiſ. quam alle. Are. in l. j. ĵ. de acq. poſ.

POMA. ¶ Bonorum. Vide per hoc quid inferat Panor. conſi. lxxxviij. in ij. vo. ⁊ Fely. in c. fi. de preſcrip.

ALEX. ¶ Colonus dicit. Iſta verba, equus regatij, ⁊ fundus coloni, non important dominium. adde que no. Bar. in rub. de oper. no. nun. aliquid tamẽ contra vt no. Bar. in l. cum antiquitas poſt gl. C. de vſufr.

§. Cui aurum. No. tex. ibi, Seruius, ⁊c. tene menti q: dat regulam. Opp. ſ. eo. l. ſi non ſunt. §. infecti. vbi argentum inceptũ fieri, habetur pro facto. Solue vt ibi dixi, q: licet non eſſet perfectum ad aliquem vſum tamen teſtator deſtinauerat perficere: (ita autẽ hic erat argẽtum fractũ aut colliſum, vt eo vti non poſſit, nec paratũ eſt ad reficiẽdum, vñ cedit legato, non facti, ſed infecti argenti.) Itẽ dixit, text. in ſeq. §. cui legatum. ibi. ſed ſi qua diſtributio, quero qualiter intelligatur. dicit gl. duobus modis tene vltimum. Dicitur in §. ſi factum, ꝙ aurum muliebre cedit legato auri facti, Contra ĵ. ea. l. §. fi. Sol. intelligimus de auro muliebri, qđ non eſt cauſa ornamenti mulieris, vel non continetur in mundo muliebri: alias contra. ĵ. ea. l. §. fi.

§. Si autem aurum. No. tex. in fi. huius §. ⁊ tene menti.

LEX XXX.

1 ☞ Paratum cauſa alicuius, non videtur quod cauſa commodãdi habetur.

2 Legans libros ad vſum ſuum paratos, non videtur legare libros cauſa commodandi paratos.

3 Teſtator ſi grauat heredem dare libros ſuos Titio, intelligitur de libris teſtatoris, non heredis.

4 Heres grauatus ſi deceſſerit ſine liberis, vt bona ſua deueniant ad Sempronium, intelligitur de bonis teſtatoris.

1 Cum in teſtamento. Non †videtur alicuius cauſa paratum, quod cauſa cõmodandi habetur, h. d. ¶ No.
2 ar. ad queſtionez. Aliquis †doctor habebat libros ſuos ad vſum ſuũ, ⁊ aliquos cauſa cõmodandi ſcholaribus, ꝙ ſi legat libros ad vſum ſuũ paratos, non veniunt libri parati cauſa commodandi ſcholaribus, vt hic. Item eſt arg. ad queſtionem, Scitis
3 †ꝙ teſtamenta cõmuniter ſcribuntur in tertia perſona: quero ergo, quidam aduocatus inſtituit quendam aduocatum heredem, ⁊ rogauit eum, vt daret Titio ſuos libros, vtrum intelligatur de libris heredis, vel teſtatoris. Certe intelligitur de libris teſtatoris,
4 vt hic. Item ſi teſtator dixit †ſi heres ſuus deceſſerit ſine liberis, ꝙ bona ſua deueniãt ad talem, ꝙ intelligitur de bonis teſtatoris.
5 Pro quo gl. in l. ex facto. in prin. ĵ. ad Treb. ſuper ver. ſua. †Sed ſi
a notarius [a] ſcripſiſſet teſtamentum per verba prime perſone: dicendo ego talis teſtator relinquo, ⁊c. deinde dicet bona ſua, nõ poteſt nunc referri ad teſtatorem: quia repugnaret ſignificatio recti ſermonis, l. Plautius. in fi. ſ. eo.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Sed ſi notari⁹. Vide Bal. ĩ c. j. de no. for. fide. ⁊ ĩ c. j. in fi. q feu. da. poſ. ⁊ in l. Imperator. in vlt. col. de ſta. ho. ⁊ vide Bal. in l. ville. §. j. ſ. de fun. inſtr. Et iſta faciunt ad q. Pet. de Peru. in l. pen. §. j. ſo. ma. maritus dixit, Lego vxori mee arredum ſuum, an tale legatũ intelligatur de arredis que portauit vxor in domum mariti an vero de ornamentis que vir dedit vxori quando eaz duxit, ⁊ videtur ꝙ intelligatur de arredo vxoris, q: illud verbum ſuum importat dominium. l. Quintus. §. argento. ſ. eo. contrarium. ꝙ intelligatur de ornamentis que maritus tradidit vxori, ꝙ illud verbũ ſuum videtur referri ad dominium quod habuit maritus in argẽto. Item debemus interpretari legatum vt valeat vt l. ſi quando. de le. j. ergo intelligitur de arredo mariti, quia res vxoris ſibi legari non poſſunt, ⁊ hoc verum, ſecundum Dy. ⁊ Pe. Adde quod in terminis conſuluit Bald. conſi. clxix. iij. lib. de eo qui legauit vxori arredum ſuum. Et ad Bar. hic ſ. dum dicit ꝙ teſtamenta communiter ſcribuntur in tertia perſona. Adde Cep. in trac. de ſimula. cõtractuum. ⁊ vide Alex. in conſi. lxxxiij. col. j. in ij. vol.

LEX XXXI.

1 ☞ Acceſſorium cedit principali.

2 Teſtis qui deponit argentum purum, vel librum corruptum, ſi dicit, quod vidit probat.

3 Negatiua probatur per viſum: puta, talis res non habet vitium, quia vidi.

1 Si quando. †Acceſſorium cedit principali. h. d. No. tex. ibi, vtra autem. ⁊c. in eo qđ
2 di it viſu, †quod ſufficiens teſtimonium eſt. vidi illud argẽtum purum. Idem ſi dico librum corruptũ, quia vidi, ⁊ probatur in l. pediculis. §. Neratius. ĵ. eo. ⁊ l. j. C. de cano. fru. vrb. Rome. lib.
3 xj. quod no. vbi tex. probat †de negatiua, vt ſi dicit, talis res nõ habet vitium, quia vidi, ⁊c.

LEX XXXII.

1 ☞ De dictione ſeu, vel ſiue.

Si quis ita. Dictio ſeu, eſt ampliatiua. h. d. no. text. ibi, hoc, enim verbum ſeu, ⁊c. Opp. dicitur hic, ꝙ dictio. ſeu ponitur ampliatiue. Cõtra imo vnum tantum debetur non vtrunq; l. plerunq;. in fi. ſ. de iur. do. ⁊ C. de ver. ſig. l. cum quidam. ⁊ l. fi. in c. in alternatiuis. de reg. iu.
a li. vj. Sed iſta oratio eſt alternatiua: [a] ergo, ⁊c. Huius timore gl. ſoluit duobus modis. Primo, ꝙ hic in dictione ſeu, ibi in alijs dictionibus diſiunctiuis. Roge, dicit, ꝙ hic alternatiua cadit inter genus, ⁊ ſpeciem, ideo reſoluitur in coniunctã. Iſta verba non congruunt huic legi, quia vrbs, ⁊ portus, non differunt ſicut genus, ⁊ ſpecies: ſed ſunt ſpecies ſeparate. Cy. dicit ꝙ dictio ſeu, vel dictio vel, nõ eſt diſiunctiua ſimpliciter, ideo requiritur vtrunq;, contraria loquuntur in diſiunctiuis ſimplicibus. hoc ipſe ponit in l. cum quidam. C. de ver. ſig. Illud quod ipſe dicit, ꝙ idem eſt in dictione ſeu, ꝙ eſt in dictione, vel, eſt cõtra caſum l. plane ij. §. pe. ſ. de le. j. ⁊ l. pediculis. §. argẽto. ĵ. eo. ⁊ l. cũ quidam in prin. C. de verb. ſig. Ad id quod dicit de dictione ſeu, ꝙ non eſt diſiunctiua ſimpliciter, po-
b teſt bene dicere. Ad cuius declarationem [b] oppo. †ꝙ dictio, ſeu, ſit
1 etiam alternatiua. ſicut dictio aut, l. j. §. ſublata. ĵ. ad Treb. ⁊ l. generali. C. de ſac. ſan. eccl. ⁊ l. cum quidã. circa medium C. de ver. ſig. Quare dico ſic, Quedã eſt diſiunctiua propria, ⁊ ſimplex, id eſt, q tam ſenſum quam verba diſiungit, vt dictio, aut, ⁊ dictio vel, Quedam eſt dictio diſiunctiua, non ſimplex, ſed habet aliquam naturã copulatiue, vt dictio ſeu, ⁊ dictio ſiue, que licet diſiungat verba, ſenſum tamen coniungit. vt cum dicitur, Alexander, ſiue Paris, vt probat text. cum l. ad protegendam. C. de in lit. dan. tut. Et iſto modo accipitur dictio ſeu. ĵ. de mune. ⁊ hon. l. fina. §. hec omnia. ibi dum dicit, ciuilia ſeu publica. Ita poteſt intelligi l. j. ĵ. de his quib. vt indig. ibi, legato, ſeu fideicommiſſo, quod hodie idem eſt: ⁊ iſta eſt diſiunctiua non ſimplex, que fauore legati accipitur pro coniuncta: ⁊ auget, vt hic. Et ita voluit dicere hic Dy. duz dicit, ꝙ idẽ ſit de dictione ſiue, quando tractatur de ampliando legato, eſt caſus in l. cum quis. §. fi. ſ. de le. iij. in alijs vero diſpoſitionibus dicerem, quod dictio ſiue, vel dictio ſeu, accipiatur diſiunctiue, ſicut dictio, aut, vt dictis legibus, ⁊ probat in dictione ſiue, in l. ſi ita quis ſtipulatus, de ver. obl. de quo dicam in l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. ĵ. de reb. dub.

ADDITIONES.

a ALEX ¶ Eſt alternatiua. Vide Bar. in l. ſi quis decedẽs. §. fi. de legat. iij.

b ALEX. ¶ Declarationẽ. Adde etiã Ant. in c. inter ceteras. de reſcri. ⁊ no. hic ꝙ hec dictio ſeu, eſt augmẽtatiua. Idẽ in dictiõe cũ. l. ſi cui ſerui. in prin. de le. j. ⁊ l. p vrbana. la j. §. fi. de ver. ſig. Idẽ in dictiõe, de, l. j. in prin. de poſth. Idẽ in cõiunctione, q;. l. ea tamẽ, de le. iij. Idẽ in copula, ⁊, l. ſi ita quis. de her. inſti. ſecus in relatiuo quod non auget, ſed reſtringit. l. cũ certus. ſ. de vi. triti. ⁊ oleo lega. Idez etiã videtur in puncto habente vim copule ſcđm gl. in l. pretia, ad l. fal. ⁊ de multis dictionib⁹ vide no. per Bar. in l. j. de condic. inde. ſed dictio circa, eſt exceptiua. l. trãſigere, vbi Bal. C. de tranſa. per Bar. in l. Celſus. de vſuc. dictio penitus, eſt dictio preciſa. l. fi. C. de do. ⁊ no. Imo. in l. pe. ĵ. de preto. ſtip. de dictione, per, vide Bald. in rub. C. de exer. in j. col. ⁊ in l. ex arrali. C. de act. emp. ⁊ ibi etiam de di

ctione,a,ad,propter,⁊ ſimilibus:⁊ de dictione ſeu Bal.in l.cū qui
dā hic alle.⁊ gl.in c.iij.ad fi.de poſtu.prela. de dictione ſiue. vide p
Bar.in l.j.in vj.q.de cond.⁊ dem.⁊ vide in dictionario in ver. ſiue,
vbi etiā habetur quādoq̃z,ſtat,generaliter c.j.⁊ ibi Arch.de elect.
in vj.quandoq̃z declaratiue.c.j.in fi.de cog.ſpi.⁊ ibi doc.⁊ de dictio
ne ſiue,vide tex.quem ibi no.Bar.in l.cum quis decedens.§.fin.de
leg.iij.vbi dicit Bar. ſe non alle.illum tex.hic.

LEX XXXIII.

a **Qui lancem.** [a]Minor intelligitur media.h.
d.Op.gl. ꝙ inteligatur de mi-
nima,per l.ſi ita ſit ſcriptū ſ.de le.j.huius timore gl.in-
telligit pluribus modis, vltimus intellectus eſt ver⁹.

ADDITIO.

a ALEX.❡Qui lancem.Uide per iſtum tex.Bal.in l.j.ver.ſed po-
ne,de verb.ſignifica.

LEX XXXIIII.

Pediculis. [a]Nota iſtam legem.

ADDITIO.

a ALEX.❡Pediculis.Adde Bar.qui alleg.iſtum tex.in l.diuus.
de bo.dam.

§.Auro. In legato auri facto,veniūt gēme. ⁊ omnia que
teſtator auri numero habuit.h.d.Oppo.⁊ vide-
ter,ꝙ imo non cedunt gemme auro,l. rerum miſtura,ſ. de vſucap.
So.dic,ꝙ gemme erant cauſa annullorum,in dubio autem non ce
dunt gemme auro,vt ibi.

1 ☞Alternatiua poſita inter genus ⁊ ſpeciem , non ponitur pro
coniuncta.quando genus poſſit accipi vt ſpecies ſeparata.

2 Statutum puniens portantem arma offendibibilia,†an compre-
hendat portantē offendibilia,⁊ que etiā poſſunt eſſe defendibilia.

§.Argento. Opp.⁊ videtur.ꝙ appellatione argenti
eſcarij,cōtineatur argentū,quo quis po
tat,l.⁊ ſi non ſunt.§.ſi cui.ſ.e.Sol.Hoc ideo,q2 teſtator voluit po
torū habere,vt ſpeciem ſeparatā per ſe.Ex quo no.ꝙ illud, quod
1 dicitur,quando†alternatiua cadit inter genus ⁊ ſpeciem, accipit
pro coniuncta,eſt verū,niſi illud genus poſſit aſſumi, vt ſpecies ſe
parata ab alia ſpecie.Nam adoptio eſt genus,⁊ arrogatio eſt ſpe
cies,⁊ tamen ſi dico adoptio,vel arrogatio,accipitur adoptio,nō
2 prout eſt genus,ſed prout eſt ſpecies.Itē facit iſta lex ad queſ.†ſta
tutū imponit penam cuicunq̃z portanti arma offendibilia: modo
quidā portauit arma que offendibilia ſunt,⁊ defendibilia eſſe poſ
ſunt,vt tabulatium,vtrū debeat puniri certe debet inſpici conſue-
tudo,ad quem vſum tabulatium portetur,argu.huius §.

§.Quidā. Uide glo.que inci.in dubio.ibi,ar.contra,⁊c.
Sol.patet per l.⁊ ſi nō ſunt.§.ſi cui,quia eſca
rium eſt genus comprehendens etiam potorū,niſi aliud de mēte
teſtatoris appareat,vt ſupra proximo §.

1 ☞Argentum venale venit in legato argenti, quando aliud ar-
gentum non habeat.

§.Item cū quereretur. Qui legat orna-
menta ſua, non
videtur legare ea que habet cauſa vendendi.h.d.❡Opp.ꝙ cedāt
legato omnia ornamēta q̄ vendicari poſſunt.l.Quintus Muti⁹.
lib.§.ij.ſ.eo.Sol.illam intellige ſecundum iſtam, quia eſt verum.
1 niſi habuerit ipſum venale,vt hic.❡Quero,†quid ſi nullum argē
a tum[a]ad vſum propriū habeat.Dicit gl.ꝙ tunc cedit legato illud,
quod eſt venale,vide gl.que incipit,nam videtur,ibi, ſed quid, ⁊c.
quā ſigna ⁊ tenementi,quia iſte tex.⁊ gl.ſunt due limitationes.§.ar
gento.Contra hanc gl.opp.ꝙ non cedit legato omne aliud argen
tum.ſed tantum quantum ſufficeret ad vſum eius,l.cum querere-
tur §.lana.ſ.de leg.iij.Solu.ibi loquitur,quando legauit que eius
cauſa parata erant,vnde non debetur niſi id, quod eius cauſa eſt
paratum hic vero fuit ſimpliciter legatum omne argentum.

ADDITIO.

a POMA.❡Argentum.Uide in ſimili Alexan.in l.ſi fideiuſſor.in
prin.ff.de leg.j.Rom.conſi.xxx.

§.Neratius. Ex aſpectu declaratur,que materia al-
teri non accedat:⁊ ſi dubium eſt,conſue
tudo teſtatoris inſpicitur.h d.

1 ☞Enumeratio ſpecierum non reſtringit genus precedens.

a **§.Labeo.** [a]†Enumeratio ſpecierum non reſtringit gen⁹
1 precedens.h.d.❡Op.de l.ſi cui.ſ.de le.iij.Sol
uit gl.duobus modis.Primo ꝙ teſtator hoc voluit,quod eſt diui
nare.Secunda ſo..eſt,quia hic propter ſignum vniuerſale , omne:
quam ſol.tenet Dy.extra de reg.iu.lib.vj. in rub. ⁊ ſic eſt hic vnus
de caſibus,in quo indefinita non equipollet vniuerſali.ſecundum
ipſum ibi.Sed certe non fuit appoſitum ſignum vniuerſale in ver
bo,lana,vnuoce:ſed verbum omnia,poſitum in verbis teſtamen-
menti,refertur ad lanam,quod ſatis placet.Alij,vt Rom.ponunt
aliam ſolutionem,⁊ ſecundum ipſam communiter allegatur, h. d.

ADDITIO.

a ALEX.❡Labeo.Hic habes quid venit in legato pannor
ni,⁊ lane,⁊ vide quod per iſtam gl.dixi in l.cum tabernam.in p
de pig.⁊ adde ꝙ Bal.in rub.C.de ver.ſig.ar.l.generali.§.
vſufr.leg.videtur dicere contra iſtum tex.⁊ vide quod dixit
in l.Quintus.in prin.ſ.eo.

* CLAV. DE SEISS.❡Et ad confirmationem regule
nit tex.Uide Fely.in c.fi.de conſti.adde tex.in l.qui mutuā.
ſ.mandat.

§.Titia. Mundo muliebri legato argētum balnea
betur.h.d.

§.Item cum in aures. Acceſſorio
cto,nō extin
principal e.h.d.

LEX XXXV.

Inter veſtem. Ueſte legata inſpicitur c
do teſtatoris.

1 ☞An valeat dictum teſtis in parte verum,⁊ in parte f
quid de inſtrumento.

LEX XXXVI.

Scribit Quintus Mu

a [a]Qui legat aurum ſuum,intelligitur de eo quo
dicare.h.d.De materia legis vidiſtis in l.Quint⁹.ij.§.
1 ❡Dicitur hic ꝙ†Quintus Mutius dixit,pro parte v
parte falſum:quod facit ad dictum teſtis qui pro parte
pro parte falſum.❡Item facit pro inſtrumento quod
verum, in alio falſum, de quo in l. ſi ex falſis. C. de tranſ
Spe.de teſte.§.j.⁊ vide per Inno.in c.fraternitatis.extra
vide in l.pediculis.§.labeo.ſ.eo.in gl.que incipit,videbatur
gl. ſol.hic ſunt verba poſita ex abundanti.ibi non.

ADDITIO.

a ALEX.❡Scribit.Quintus Mutius.Uide Bal.in l.ſi ex fal
in fine.C.de trāſa.⁊ in l.ij.C. de fideic.li.⁊ in l.fi.de C.edi.diui.
⁊ in ru.de cōtro.inue.⁊ in l.his verbis.§.ſi in parte.de he.inſti.
dixit Bal.alias.Bar.in l.j.§.ſi qs ſimpliciter.de ver.obl.⁊ Spe.
ti.de inſtr.edi.§.inſtrumētum in ver.qd ſi aliquis.⁊ Im.in §.ſi qu
ſimpliciter.per Oldr.in conſi.xxxv.quod inci.ad primam.q.p
in c.cum in iure.de offi.dele. Archi.x.diſti.ca.cōſuetudinis.
vero nec ſacris,⁊ gl.iiij.q.ij. ſi teſtes.in prin.⁊ xxxiij.queſt.v.
Deo.⁊ gl.in auth.de teſti.§.ſi vero.

1 ☞Differentia que ſit,an teſtator vtatur verbis futuri temp
ris in legando,vel preſentis temporis.

§.Item ſcribit. Legatum factum
tione preſentis
tione rei nō extinguit ipſo iure,ſed ope exceptio
voluntaria,ſecus ſi neceſſaria.Item ſecus,ſi leg
demonſtratione futuri temporis.h.d.❡In tex.
lus.⁊c. Contra,imo cum ſit modi ſubiunctiui,refer
tempus,l.cum quidam.ſ.eo.⁊ ibi dixi.Sol.ſi quidem
tis,eſt:tunc non haberet dubiū:ſi habetis,eſſet,tunc
eſſet,⁊ ſimilia,ſunt preteriti imperfecti ſubiunctiui,⁊ ideo
in ſe demonſtrationē preſentis temporis,⁊ futuri,
ceret,lege quod paratum eſt,⁊ erit,in futuro:vnde illud
ratū in preſenti,venit iure legati,⁊ etiā id ꝙ in futuro.
vult dicere tex.quoniā articulus,⁊c.Ad tex.ibi,
ꝙ preſumitur in alienatione voluntaria.No.diſtinctionem
1 §.†an teſtator vtatur verbis futuri temporis in legando,
a non inſpicitur,[a]an alienet ex neceſſitate,vel ex voluntate.
vtatur verbis preſentis temporis.Et per hoc Dy.reprehē
in l.Stichum,qui meus erit.ſ.de lega.j.que dicit contrarium.
allegat l.fideicommiſſa.§.ſi rem.ſ.de leg.iij.Contra,imo videtur
demptum ipſo iure.l.ſi ita ſit ſcriptum.ſ. de le.j.Sol.ibi ademi
preſſe:hic tacite.

ADDITIONES.

a ALEX.❡Inſpicitur.No.ad §.ſi rem ⁊ ita ad hoc eſt ſing.
hic ſecundum Imo.in d.l.Stichum qui meus erit. Sed quid ſi
ſtator dicat,do tibi poſſeſſionem meam poſt mortē meam,⁊
tor alienet partem,an debeatur eſtimatio,⁊ videtur ꝙ ſic per l.
berto.de annu.le.quia videtur donare inter viuos.per l.Seia.
de do.cauſ.mort.⁊ de ea iudicandum eſt,vt de vltima volunt
ſi dictum non eſt.ſi mea erit,habeat locū §.ſi rem.alias habe
cum iſte tex.⁊ ita videtur tenere Imo.in d.l.cum certus.poſt D
qui ibi format hanc queſt.

LEX XXVII.

a **Titie amice.** [a]Quando legatur certum p
dus auri,liberatur debitor
nationem ſoluēdo tm̄ ipſum aurum eſt in cōdemnatio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

obligatione.h.d. ¶ Quero, vtrum poſt condemnationem poſſit
ei eſtimatio auri. Gl. ꝙ ſic, ⁊ bene: quod probatur, quia cũ vnũ
ſit in obligatione, ⁊ aliud in facultate ſoluendi ex diſpoſitione le-
gis, competit illa facultas, donec quis conuenitur iudicati, l. item
ſi fiunt. §. cum prediximus: ⁊ §. idem recte. ſ. de pet. her. ⁊ l. mi-
nor. §. j. ĩ. de re iudi. patet ergo, quod non eſt leſus, quia poteſt ſol-
uere eſtimationem.

ADDITIO.

ALEX. ¶ Titie amice. Iſtum tex. dicit Bal. eſſe multum ſing. in
l. heres. C. de ſenten. poſt Bar. in l. j. C. quando prouoc.

LEX XXXVIII.

Seie dulciſſime. Quero de ratione dubitã-
di in lege iſta. Dicit glo. q̃
nullum poculum aureum reperitur: ⁊ tamen dictio aureũ,
non reſtringit. Hoc non videtur bene dictum, quia adiectiuum ha-
bet reſtringere ſuum ſubſtantiuum. l. Plautius. ſ. eo. ⁊ l. ea tamen.
ſ. de leg. iij. nec hic dicitur, quod iſte Phiale, ⁊ Scyphi non fuerũt
aurei: quare dic, quod illa vaſa que fuerunt reperta, erant aurea.

LEX XXXIX.

☞ Poſitioni iuris communis non eſt reſpondendum.
Confeſſio continens errorem iuris expreſſum, non valet.
Error aduocati non nocet parti.

ORnamentorũ. [a] No. ex iſta lege caſum,
† ꝙ poſitioni * iuris nõ
eſt reſpondendum [b] Et ſic ſi fieret poſitio, quod fundus
dotalis potuit alienari, non eſt reſpondendum. Et ſi a-
liquis reſpondet aliter, quam ius dicat, non preiudicat ſibi, vt hic
ſ. de incor. l. non fatetur. ĩ. de confeſ. ¶ Opp. gl. de ead. l. non fatetur.
Sol. Intellige quod ibi errauit in iure: ſecus ſi extra ius. Aduer-
te, iſtam gl. debes intelligere, † quando heres errauit in iure, tamẽ
confeſſio non continet errorem iuris: ſed ſi confeſſio haberet in
ſe expreſſum errorem iuris, non valet, l. confeſſionibus. ⁊ leg. ſeq. in
ſ. de interroga. actio. ⁊ facit quod no. in l. vnic. C. de confeſſis, in
l. ſuper ver. ſoluere: ibi ſed quod ius ⁊ natura non reſpuit. Et idẽ
putarez, ſi aliquis in allegationibus erraret, q2 error aduocati nõ
nocet parti. ¶ Quero, † quid ſi fiat poſitio iuris municipalis ali-
cuius ciuitatis, an ſit reſpondendũ. Reſpondeo, cum iſta ſint pro-
babilia, [c] ſunt ponibilia, l. ij. §. ꝙ obſeruari. C. de iura. calũ. Idem ſi
fieret poſitio alicuius extrauagantis, l. cum prolatis. ĩ. de re iud.

ADDITIONES.

AND. BAR. ¶ Ornamentorum. Et vide Io. in l. proxi. ſ. de his
que in teſt. delen. vbi alle. glo. fin. ꝙ ſi pars in iudicio interrogatur
non calumnie cauſa, poteſt. xxx. q. v. c. iudicantem. ⁊ vide tex. ⁊ ibi
Bal. in l. cum virum. C. de fideic. vbi poſitioni iuris eſt reſponden-
dum. vide ibi Bal. qui pulchra loquitur.

CLAV. DE SEISS. ¶ Poſitioni. Unum no. quod ſi in poſitio-
ne apponitur verbum legitime, vel aliud ſimile, facit illam poſitio-
nem eſſe iuris que alias eſſet facti. ita dicit Bal. poſt Spec. quem
alle. in l. vnic. C. de confeſ. Et pro implemento materie quando po-
ſitioni iuris ſit reſpondendum, vide do. Prepoſ. poſt Imo. in c. ſe-
pe contingit. de app. Item dicit Bal. in l. cum virum. C. de fideic.
col. j. ꝙ poſitio põt fieri de iure preſumpto, ⁊ debet illi reſponderi.

ALEX. ¶ Reſpondendum. Poſitionibus non eſt reſpondendũ
niſi ſit poſitio iuris conſuetudinarij, vel municipalis, ſcd̃m Bart.
in l. ij. in fi. verbis. de confeſ. ⁊ vide Bar. in auth. iubemus. de iud.

ALEX. ¶ Sunt probabilia. Et aduerte quia non ſufficit allega-
re conſuetudinem, ſiue communem vſum loquendi, niſi prebetur,
quia ſunt facti. Ita dicit Bal. in l. ij. §. ſed q2 veremur. de iu. ca. in l.
vnica. C. de confeſ. ⁊ quid in poſitione iuris deſcendentis ex facto.

LEX XL.

Titia. Quero, qualiter intelligantur inuente. Dicit gl.
duobus modis, ⁊ bene. dic vt in ea.

§. Sempronie. Optio legata intelligitur de his q̃
ſunt in hereditate ſi reperiuntur: a-
lias de alijs que venduntur. h. d.

☞ Fauore religionis in dubio intelligitur hoc quod eſt maius.
Calix ſi debetur eccleſie, debetur de argento.
Planeta que fieri debet eccleſie, debet fieri de ſerico.
Figura Chriſti cũ apoſtolis ſi debeat pingi in eccleſia, intelligitur
cum duodecim.

§. Seia. [a] † In fauorem religionis, in dubio intelligitur ꝙ
eſt maius. h. d. Op. ꝙ inſpicim⁹ quod eſt minus,
l. ſi ita. in fi. ſ. de le. j. ⁊ l. nummis. ſ. de leg. iij. Soluit gl. ꝙ hic ſpeciale
religionis fauore, ⁊ ita communiter intelligitur. Ex hac lege [b] infer-
ri põt, ꝙ ſi aliquis legat calicem in eccleſia, † quod in dubio intelli-
* gitur de de argento. * Itẽ ſi iubet fieri vnã planetã, intelligitur de
3 ſerico. Item vidi de facto. † quidam reliquit fieri in quadam eccle-
ſia figuram Chriſti, cum apoſtolis: certe debet intelligi cum duo-
decim apoſtolis, vt hic. Uel poteſt aliter intelligi q8 hic text. hec
non dicat, dicit enim in libris centum in illa ſacra ede. ⁊c. ⁊ ſic erat
taxata quantitas, vnde non eſt plus, vel minus quod inſpiciatur.
Et ſecundum hoc no. quod in dubio magis debemus inſpicere il-
lud quod eſt pretioſius in qualitate, quaz illud quod eſt maius in
quantitate.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Seia. Uide ad quid iſtum tex. alle. Bar. in l. lineã mar-
garitarum. ĩ. ad legem. fal. §. fi. adde tamen no. doc. in l. ſi ita ſit ſcri-
ptum. de le. j. ſi relinquo calicem eccleſie, intelligitur de argento. ⁊
in figura Chriſti cum apoſtolis, intelligitur de duodecim, vt not.
Bar. in l. ſi quis ad declinandam de epiſc. ⁊ cle. ⁊ hic etiã ſequitur
Abb. Sicu. in c. iudicante. extra de teſta. ⁊ quãdo generalitas, vel
incertitudo vitiet legatum ad pias cauſas, vide Cy. ⁊ Bal. in l. pe.
de ſac. eccl. ⁊ Bar. in l. quidam. de reb. dub. ⁊ hic adde no. in l. ſi non-
dum. C. de fur. ⁊ dicit Ang. in l. j. §. ad municipum. ad l. fal. quod re-
lictum quod pingatur imago virginis Marie, vel alterius ſancti,
eſt ad pias cauſas. quod eſt no. ſecundum eum.
b AND. BAR. ¶ Ex hac lege. Et vide Bald. in l. ſi nondum. C. de
fur. Sed in contrarium facit c. ex parte. de cenſi. vide que ibi dixi, ⁊
vide que hic in tex. no.
* CLAVD. DE SEISS. ¶ De argento. Adde Bal. in l. ſi quis
ad declinandam. C. de epiſc. ⁊ cleric. ⁊ in l. ſi nondũ. C. de furt. Ro.
in auth. ſimiliter in xxij. ſpeciali pie cauſe inter vltimas volũtates.
C. ad leg. falc. ⁊ Panor. in c. ex parte. de cenſib.

LEX XLI.

1 ☞ Pater ſi legat filio Canoniſte libros legales, de quibus in-
telligitur.

SI vxori. (Adiectiuum in legato reſtringitur ſecun-
dum qualitatẽ perſone legatarij. hoc dicit.)
Mundo mulierbri legato, cedunt ſolum ea, que vtendi cauſa vxo-
1 ri ſunt tradita. † Pone pater legauit filio ſuo Canoniſte libros le-
gales, quero de quibus intelligitur. Reſp. forte de libris, qui ſunt
ad vſum eius parati, per iſtam legem. h. d.
1 ☞ Tempore guerre ſi ciuibus ſint impoſiti equi, ſi deinde fiat
preceptum ꝙ quicunqz habet equum debeat equitare, an qui non
equitat, quia non habet equum, incidat in penam.

§. Cum ita. Argẽtum quod eſt depoſitum, vel como-
datuz, vt habeatur de proximo, in domo
eſſe videtur. h. d. per iſtum §. dicit Iac. de Are. ꝙ fuit determinata
a talis queſtio. [a] Tẽpore † guerre multis hominibus de ciuitate fue-
1 runt impoſiti equi: deinde fuit factum preceptum, q8 quicunque
habet equum, debeat equitare: modo vnus non equitauit, q2 non
habuit equum, an incidat in penam. Et quia fuit factum precep-
tum illis, qui habẽt equum, videtur quod non incidat in penam.
b Contrarium fuit determinatum, quia debet exponi, [b] habet, id eſt,
habere debet per hunc §.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Talis queſt. Per iſtum text. decidit Bal. q. in l. j. C. de
ver. ſig. in verbo, ſed quid cum teſtator.
b ALEX. ¶ Exponi. Idem dicit Bal. in d. c. dudũ. el ij. in fi. de ele.

LEX XLII.

MEdico. Oratio indefinita reſtringitur ad preſens tẽ-
pus. h. d.

1 ☞ Legato veſtimentorum facto vxori, veniunt veſtes feſtiue, ⁊
non feſtiue.

§. Uxori. Dictio hoc amplius, legati aditionem inducit.
1 h. d. Per hunc. §. poteſt dici, † quod ſi teſtator le-
a gat vxori ſue veſtimenta, ꝙ veniũt feſtiua, [a] ⁊ nõ feſtiua vt hic, ⁊ ſ.
e. l. veſtimẽtum. Item ſi legat vxori lectum, veniat etiam lectus fe-
ſtiuus. pro quo. l. librorum. §. fi. ſ. de leg. iij.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Ueniunt feſtiua. Si lego vxori veſtimenta, veniunt fe-
ſtiua. facit. no. l. cum aurum. §. j. ſ. eo. ⁊ ꝙ no. Bal. in l. cum te. in vlt.
col. C. de do. ante nup. ⁊ adde Bar. in d. l. librorum. §. fi. ⁊ Bal. in l.
in legatis. C. de leg.

a **§. Mulier.** [a] Legato generis non derogatur per legatũ
ſpeciei inualidum. h. d. hic, ⁊ eſt ſingularis ca-
ſus, ⁊ menti tenendus. ¶ Opp. ⁊ videtur, ꝙ quando legatum eſt
inutile, a primo legatario videtur adẽptum, ⁊ ſic ei preiudicetur. l.
plane. in prin. ſ. de leg. j. Sol. illud verum, quando adimitur lega-
b tũ certe ſpeciei, que ſpecies erat legata: hic vero adimitur [b] aliqua
ſpecies de legato generis: ⁊ ideo cum legatum remanet in genere,
illud legatum pro non ſcriptum, quod ademptionem continebat
magis ad legatarium quã ad heredẽ reuertitur. Sed in lege cõtra